

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ ANABİLİM DALI

**OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA EBEVEYN ÇOCUK
İLİŞKİSİNİN İNTERNET KULLANIMI ÜZERİNE ETKİSİ**

Birgöl YAYLACI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Tölly KUZLU AYYILDIZ

ZONGULDAK
2019

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ ANABİLİM DALI

**OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA EBEVEYN ÇOCUK
İLİŞKİSİNİN İNTERNET KULLANIMI ÜZERİNE ETKİSİ**

Birgül YAYLACI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ

ZONGULDAK
2019

TEZ KABUL VE ONAY:

Birgöl YAYLACI tarafından hazırlanan “OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA EBEVEYN ÇOCUK İLİŞKİSİNİN İNTERNET KULLANIMI ÜZERİNE ETKİSİ” başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından değerlendirilerek, Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

28 / 06 / 2019

Başkan : Doç. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ (Danışman)

Üye : Doç. Dr. Meltem KÜRTÜNCÜ

Üye : Dr.Öğr.Üyesi Dilek KONUK ŞENER

ONAY : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

TARİH : 28 / 6 / 2019

Prof. Dr. V. Haktan ÖZAÇMAK
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Tanıdığım günden bu güne ve özellikle tez çalışmam süresince beni her konuda destekleyen, sorunlarımı hiç çekinmeden paylaştığım, moral ve motivasyonumu yüksek tutan, sadece bilgi ve deneyimleriyle değil hoşgörüsüyle de yanımda olan çok değerli hocam, tez danışmanım Doç. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ'a,

Yüksek lisans eğitim hayatım boyunca bilgi ve deneyimleriyle yol gösteren, destekleyen ve değerli bilgilerinden yararlandığım saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Meltem KÜRTÜNCÜ, Dr. Öğr. Üyesi Aysel TOPAN, Dr. Öğr. Üyesi Müge SEVAL'e,

Tezimin uygulama aşamasında her türlü desteği ve yardımı sağlayan Zonguldak Merkez Ana Okulu'nun değerli öğretmenlerine, okul müdürüne ve araştırmaya katılmayı kabul eden sevgili ebeveynlere,

Bugünlere gelmemde büyük emekleri olan, sevgi, sabır ve anlayışlarıyla desteklerini her daim yanı başımda hissettiğim çok kıymetli annem ve babama; her koşulda yanımda olabileceğini gösteren biricik kardeşim Birkan YAYLACI'ya,

Yüksek lisans eğitimim boyunca sevgi ve şefkatleri ile yanımdan hiç ayrılmayan canım dostlarıma;

İsimlerini sayamadığım bende emeği ve desteği olan herkese sonsuz teşekkür ederim.

Bu tez çalışması 2018/6 Yeşilay Lisansüstü Burs Programı ile desteklenmiştir.

Birgül YAYLACI

Temmuz 2019, ZONGULDAK

ÖZET

Birgül YAYLACI, Okul Öncesi Çocuklarda Ebeveyn Çocuk İlişkisinin İnternet Kullanımı Üzerine Etkisi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak, 2019.

Araştırma, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynleri ile olan ilişkilerinin internet kullanımları üzerine etkisini ortaya koymak amacıyla tanımlayıcı-ilişki arayıcı tipte yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 27.03.2018-01.06.2018 tarihleri arasında Zonguldak İl Merkezinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Merkez Ana Okulu'na kayıtlı 4-6 yaş arasında toplam 183 çocuk oluşturmuştur. Evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiş ve 142 çocuğa ulaşılmıştır. Araştırma verileri, Kişisel Bilgi Formu, İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği ile toplanmıştır. Çalışmamıza katılan ebeveynlerin çocukları, 4-6 yaş aralığında değişmekte olup ortalaması 5.08'dir. Ebeveynlerin cinsiyetlerine ve gelir durumlarına göre; Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği-Çatışma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.01$). Çocuk sayısı, yaşı, ortalama internet kullanım süresi değişkeni ile Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği alt boyutları arasında; ebeveyn yaş değişkeni ile Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği-Yoksunluk alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.01$). Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği çatışma ve olumlu ilişki alt boyutu ile İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği bazı alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.01$). İnternet Bağımlılığı Ölçeği tüm alt boyutları ile Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği tüm alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.01$).

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, Ebeveyn ilişkisi, İnternet, Bağımlılık

ABSTRACT

Birgul YAYLACI, The Effect of Parent-Child Relationship on Internet Usage Among Preschool Children, Zonguldak Bulent Ecevit University, Institute of Health Sciences, Department of Nursing of Children Health and Illnesses Master of Science Thesis, Zonguldak, 2019.

The research was conducted in a descriptive-cross-sectional type in order to reveal the effect of the relations of the children attending preschool institutions with the parents on internet usage. The universe of the study was composed of a total of 183 children who were registered to Central Preschool, that was affiliated with National Directorate of Education in Zonguldak City Center, between 27.01.2018-01.06.2018. It was aimed to reach whole universe without using any sampling methods; and 142 children were reached. Data of the study were collected by Personal Information Form, Internet Addiction Scale, Family-Child Internet Addiction Scale and Children-Parent Relationship Scale. Children of the parents included in this study were aged between 4-6 years old; and mean age was 5.08 years. Statistically significant differences were found between Children-Parent Relationship Scale-conflict scores based on the sexes and income levels of the parents ($p<0.01$). Besides, statistically significant correlations were found between Family-Child Internet Addiction Scale subscales and the variables such as number of children and mean duration of internet use; and also between ages of the parents and Family-Child Internet Addiction Scale -deprivation subscale ($p<0.01$). There were significant correlations between conflict and positive relationship subscales of Children-Parent Relationship Scale and some subscales of Internet Addiction Scale and Family-Child Internet Addiction Scale ($p<0.01$). In addition, significant correlations were found between all subscales of Internet Addiction Scale and all Family-Child Internet Addiction Scale subscales ($p<0.01$).

Key Words: Preschool, Parent relationship, Internet, Addiction

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ KABUL VE ONAY	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO DİZİNİ	ix
ŞEKİL DİZİNİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Okul Öncesi Dönem Çocuğu ve Gelişimi	4
2.1.1. Okul öncesi dönemde gelişimin genel özellikleri.....	5
2.1.2. Okul öncesi dönemde ebeveyn çocuk ilişkisi	8
2.2. İnternet Kullanımı ve Tarihi.....	13
2.2.1. İnternet kullanımı.....	13
2.2.2. Problemlı internet kullanımı	14
2.3. Çocuklarda İnternet Kullanımı	15
2.3.1. Ebeveyn çocuk ilişkisinin internet kullanımına etkisi	16
2.4. Okul Öncesi Dönemde Problemlı İnternet Kullanımında Pediatri Hemşiresinin Rolü.....	18
3. GEREÇ VE YÖNTEM	20
3.1. Araştırmanın Tipi ve Amacı.....	20
3.2. Araştırma Soruları	20
3.3. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zamanı	20
3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	21
3.5. Veri Toplama Araçları.....	21
3.5.1. Kişisel Bilgi Formu.....	21
3.5.2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ).....	22
3.5.3. Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği (AÇİBÖ)	22
3.5.4. Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği (ÇAIÖ)	23
3.6. Değişkenler.....	23
3.7. Verilerin Toplanması.....	24
3.9. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	26
3.10. Araştırma Etiği.....	26

3.11. Araştırmanın Güçlükleri	27
3.12. Çalışma Takvimi	27
4. BULGULAR	28
5. TARTIşMA	41
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	48
6.1. Sonuç	48
6.2. Öneriler.....	49
7. KAYNAKLAR	51
8. EKLER.....	60
Ek 1: Etik Kurul İzin Formu.....	60
Ek 2: Enstitü Yönetim Kurulu Kararı Formu	61
Ek 3: Kurum İzin Formu	62
Ek 4: Ölçek İzin Formu	63
Ek 5: Kişisel Bilgi Formu.....	65
Ek 6: İnternet Bağımlılığı Ölçeği	68
Ek 7: Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği	69
Ek 8: Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği.....	70
Ek 9: Gönüllü Onam Formu	71
9. ÖZGEÇMİş	73

TABLO DİZİNİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
1. Katılımcılara ait değişkenler	28
2. Sayısal değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler	29
3. Çocukların internete bağlanma araçlarına ilişkin frekans ve dağılımı.....	29
4. “Endişe”, “İnternet güvenlik uygulaması” ve “İnternet kullanım izni” sorularına ilişkin frekans ve dağılımı.....	29
5. Çocukların internet kullanımında ebeveynler tarafından izin verilmeyen uygulamalara ilişkin frekans ve dağılımı	30
6. Çocuklara ebeveynleri tarafından izin verilen internet kullanım zamanlarına ilişkin frekans ve dağılımı.....	30
7. Çocukların internet kullanımını sınırlandırıldığında ya da izin verilmediğinde tepkilerine ilişkin frekans ve dağılımı.....	31
8. Ölçeklerin ortalama, standart sapma, minimum, maksimum değerleri	32
9. Çocukların cinsiyetine göre ÇABIÖ ve AÇİBÖ alt boyutlarının karşılaştırılması (n=61, kız: 26, erkek: 35)	33
10. Ebeveyn cinsiyetine göre ÇABIÖ, İBÖ ve AÇİBÖ alt boyutlarının karşılaştırılması (n=142, kadın: 121, erkek: 21)	34
11. Ebeveyn eğitim durumuna göre ÇABIÖ, İBÖ ve AÇİBÖ alt boyutlarının karşılaştırılması	35
12. Gelir durumuna göre ÇABIÖ, İBÖ ve AÇİBÖ alt boyutlarının karşılaştırılması	36
13. Değişkenler ve Ölçek alt boyutları arasındaki ilişki	37
14. ÇABIÖ alt boyutları ile İBÖ ve AÇİBÖ alt boyutları arasındaki ilişki.....	38
15. İBÖ alt boyutları ile AÇİBÖ alt boyutları arasındaki ilişki	39

ŞEKİL DİZİNİ

Sekil

Sayfa

1. Araştırmanın Planı 25

SİMGELER VE KISALTMALAR

AÇİBÖ : Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği

APA : Amerikan Pediatri Akademisi

Ark. : Arkadaşları

ÇAİÖ : Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği

İBÖ : İnternet Bağımlılığı Ölçeği

n : Örneklem

Ort. : Ortalama

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

% : Yüzde

1. GİRİŞ

Okul öncesi gelişim dönemlerinden olan erken çocukluk dönemi yaşamın sonraki gelişim dönemlerine temel oluşturmaktadır. Okul öncesi dönem, çocuğun zihinsel, bedensel, duygusal, sosyal ve dil gelişiminin en hızlı olduğu kritik gelişim dönemlerden biridir (1).

Çocuğun gelişimi, fiziksel, bilişsel, psiko-sosyal alandan oluşmaktadır. Fiziksel alan; çocuğun vücudundaki temel değişim ve gelişimi kapsar. Motor beceriler de fiziksel alanın kapsamı içerisine girmektedir. Bilişsel alan; düşünme ve problem çözme ile ilgili zihinsel süreçleri içerir. Bu süreçler; algılama, bellek, yaratıcılık ve dildeki değişimlerdir. Psiko-sosyal alan ise; çocuğun kişiler arası gelişim becerilerini, sosyal becerileri, davranışlar gibi kişisel kavramları, çocuğun kendine özgü duygu ve tepkilerini içerir (2, 3).

Çocuk gelişiminde, bebek veya erken çocukluk döneminde ebeveyn çocuk etkileşiminin önemi bilinmektedir. Bireyin yaşamından doyum sağlaması ve topluma uygun bir birey olarak yetişmesi önce aile çevresinde sağlanır. Gelişimin en hızlı olduğu ve hayatın temeli olan okul öncesi dönemde çevre, çocuğun gelişiminde kalıcı bir etkiye sahiptir. Bu nedenle yetişkin desteğinin niteliği çocuğun gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır (4).

Çalışmalar, çocukluk döneminde kazanılan davranışların ileriki yaşam dönemlerinde bireyin kişiliğini önemli ölçüde biçimlendirdiğini bildirmektedir (5). Sezgin ve Tonguç'un (2016) çalışmalarında aktardıklarına göre, Bloom'un araştırmalarında zihinsel gelişimin %50'si dört yaşına kadar oluşmakta; 4-8 yaş arasında %30'u; 8-17 yaş arasında ise %20'sinin gelişimini tamamladığı belirtilmiştir (6).

Çocukların yaşamının ilk yıllarında çocuğa bakım veren kişilerin; özellikle ebeveynlerin, çocuğun gelişimindeki yeri çok büyük önem taşır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesinin ikinci ilkesine göre "Çocuklar; özel olarak korunmalı, yasa ve gerekli kurumların yardımı ile fiziksel, zihinsel, ahlaki, ruhsal ve toplumsal olarak sağlıklı normal koşullar altında özgür ve onurunun zedelenmeyecek biçimde yetişmesi sağlanmalıdır" (7).

Ebeveynlerin kişisel özellikleri çocuğun gelişiminde büyük önem taşımaktadır. Çocuğun bu dönemde çevresinde davranışlarını model alabileceği en etkin kişiler şüphesiz anne ve babasıdır (8). Ebeveyni "model alarak öğrenme" çocuğun hayatında

önemli bir rol oynamaktadır. Çocuk, yaşadığı kültür içinde sergilediği, davranış beceri ve tutumları edinerek zaman içinde kendi varlığının bilinci ile kişiliğini geliştirir (9).

Ebeveynlerin birbirleriyle ve çocukları ile iletişimi çocuğun gelişimini büyük oranda etkiler. Aileye diğer sosyal topluluklardan ayıran en belirgin özellik, bireyler arasındaki iletişimin derinliğidir. Ebeveynler ile çocuk arasındaki iletişiminin sağlıklı olduğu ailelerin çocukları kendini rahatlıkla ifade edebilir, duygu ve düşüncelerinin anlaşıldığını düşünerek mutlu olur (10).

Bilişim teknolojileri çocuk ve gençlere eğitim, eğlence ve gelişimi destekleme anlamında olanaklar sunmaktadır (11). Günümüzde kişiler arası iletişime etkisi olan ve hayatımızın her yönünü kapsayan teknoloji, iletişim şeklimizi değiştirmektedir. Teknoloji ürünlerinden biri olan internet, yetişkin ve çocuklarda yaygın olarak kullanılmaktadır. İnternet kullanımının giderek artması, internet kullanımının küçük yaşlara kadar düşmesi ayrıca, bazı ailelerin internet konusundaki denetimsizlikleri internetin birçok olumlu yanını geride bırakarak bazı olumsuzluklara yol açmaya başlamıştır (12).

Günümüz ailesinde, teknolojik aletlerin kullanımı aile içi iletişimi ve çocukların gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir. Ebeveynler ve çocuklar birbirleri için ayıracakları zamanın önemli bir kısmını bu aletlerle geçirerek; aynı ortamları paylaşımlarına rağmen ayrı yaşayabilmektedirler. Aynı zamanda bu aletler bazen yaşanan problemlerden ve sorumluluklardan kaçınmak için bir sığınma alanına dönüşebilmektedir (13).

Gündelik yaşantımızın hemen hemen merkezinde olan internet, gelişen teknoloji ile erişilmesi oldukça ucuz ve kolay bir hale gelmiştir. Bilinçsiz internet kullanımı, bireyin psikolojik ve sosyal sağlığını tehdit edebilmektedir (14). Teknolojik aygıtlara erişimin kolaylaşması ile birlikte okul öncesi yaşlardaki çocukların pek çoğu temel ihtiyaçlarını gidermeyi öğrenmeden önce dokunmatik ekranlı tablet, telefon gibi aletleri kullanmayı öğrenmektedir. Genellikle internet bağlantısı bulunan bu teknolojik aletleri kullanma yaşı, gün geçtikçe azalmaktadır (15, 16).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Türkiye’de internet kullanım oranı 2015 yılında %55.9, 2016 yılında %61.2’dir (17). Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Projesi çalışmasının sonuçları çocukların artık çok daha erken yaşlarda çevrimiçi olmaya başladıklarını göstermektedir. Diğer bir deyişle çalışmaya göre çocukların interneti aktif olarak kullanım yaşları giderek düşmektedir. İnternet ve mobil

teknolojileri kullanmaya başlayan küçük yaştaki çocuklar bu olumsuz durumu farkında değillerdir (18).

Çocuğun yaşamın ilk yıllarındaki alışkanlıkları genellikle kalıcıdır ve daha sonraki yıllardaki alışkanlıklarının temelini oluşturur (19). Bu nedenle okul öncesi dönemde çocuklarda problemlı internet kullanımının önlenmesi önemlidir. Türkiye’de çocukların internet kullanımı, karşılaşılan riskler ve ebeveyn farkındalığı ile ilgili bilimsel verilerde eksiklikler gözlenmiştir. Bu araştırma; okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynleri ile olan ilişkilerinin internet kullanımları üzerine etkisini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Okul Öncesi Dönem Çocuğu ve Gelişimi

Çocuklar büyüme ve gelişme sürecinde farklı dönemlerden geçer. Çocuğun büyüme ve gelişme sürecinin daha kolay anlaşılabilmesi için dönemlere ayırarak incelemek gerekir (1). Büyüme ve gelişme evreleri; bebeklik dönemi (0-1 yaş), erken çocukluk dönemi (1-6 yaş: oyun çağı çocuğu; 1-3 yaş, okul öncesi dönem; 3-6 yaş), okul çağı dönemi (6-12 yaş), ergenlik dönemi (12-18 yaş) olmak üzere dört evreye ayrılmaktadır (20).

Okul öncesi dönem, çocuğun öğrenme kapasitesinin en yüksek ve gelişiminin hızlı olduğu, çocuğun etkilere karşı en savunmasız olduğu dönemdir. Zihinsel gelişiminin en kritik olduğu bu dönemde ilk dört yıl içinde eğitsel uyaranların önemli olduğu ve çocukların 18 yaşına kadar gösterdikleri okul başarısının %33.0' ünün 0-6 yaş arasındaki kazanımlarla açıklanabileceği öne sürülmüktedir (21). Çocuğun kapasitesinin en üst seviyeye çıkarılması ve yaşam dönemi içerisinde başarılı olabilmesi için bu dönemin sağlıklı ve bilinçli bir şekilde geçirilmesi gerekmektedir (22). Çalışmalar, çocukluk döneminde kazanılan davranışların sonraki yaşam dönemlerinde bireyin kişiliğini, inanç ve değer yargılarını önemli ölçüde biçimlendirdiğini ortaya koymaktadır (5). Bloom'un (2003) yaptığı araştırmaya göre; çocuklarda 17 yaşına kadar olan zihinsel gelişmenin % 50.0'si dört yaşına, % 30'u dört yaşından sekiz yaşına, % 20.0'si ise sekiz yaşından 17 yaşına kadar oluşmaktadır (23). Bu bağlamda okul öncesi dönemin en iyi şekilde geçirilmesi için çocuklarla olumlu ilişkiler kurarak ve çocukların yaşlarına göre gelişim özelliklerini bilmek gerekir (3). Çocukların bireysel gelişim özelliklerini iyi bilen bir yetişkin çocuğun duygu ve davranış değişikliklerine hoşgörü ile yaklaşabilecek ve onun bu dönemi rahat bir şekilde geçirebilmesine destek olabilecektir (19).

Çocukluk dönemleri incelendiğinde okul öncesi dönem diğer dönemlere kıyasla gelişimin en hızlı olduğu bir yaşam dönemidir. Bu dönem hareket gelişimi, zihinsel gelişim, dil gelişimi, duygusal gelişim ve sosyal gelişim süreçlerinden oluşur. Okul öncesi dönemde, bu gelişim dönemleri birbiriyle ilişkili olarak değerlendirilmektedir (19). Bu yüzden ebeveynlerin çocuklara yönelik davranışları, onların gelişim özelliklerine uygun şekil ve nitelikte olmalıdır. Örneğin, okul öncesi

dönemdeki çocuğun oyuncak, kitap, el becerisi, oyun vb. etkinlikleri onun gelişim özelliklerine uygun olmalıdır (24). Bu nedenle okul öncesi dönemdeki çocukların yaşları ile ilişkili olarak farklı gelişim alanlarının üzerine yoğunlaşmak gerekir.

2.1.1. Okul öncesi dönemde gelişimin genel özellikleri

Okul öncesi dönem çocuğunun fiziksel değişimleri incelendiğinde beden büyümesi ve bedendeki değişim, motor gelişim, uyku, beslenme ve egzersiz gibi konuları da tanımlamak mümkündür. Okul öncesi dönemdeki bir çocuğun boyu ortalama olarak 6.5 cm ve kilosu da 2-3 kg kadar artmaktadır. Bu dönemde kız çocuklar erkek çocuklarına göre daha kısa ve daha az ağırlıktadırlar (1).

Bireysel olarak büyüme yapısı kişiler arasında farklılık gösterir (25). Bu farklılığın en belirgin özelliği kalıtım olmakla birlikte cinsiyet, beslenme, çevresel tecrübelerin de etkisi bilinmektedir (26). Büyüme sürecinin özellikleri arasında olan bir durum da yüzyılın eğilimidir. Yüzyılın eğilimi, yüzyıl içinde birçok toplumda büyüme hızındaki artış, gelişim sürecinde ise erken yaşlara kaymadır. Bunun nedeni; toplumların hızla gelişmesi ile daha iyi beslenme, daha sağlıklı büyüme ve daha iyi çevresel olanaklara sahip olmadır (20).

Okul öncesi dönem, bireylerin yaşamında en üst düzeyde aktif ve hareketli oldukları süreçtir. Bu dönemde çocuklar bağımsız olarak hareket edebilir. Kol ve bacaklarını kendilerine güvenerek kullanabilmekte, etrafta dolaşmak onlar için otomatik bir hale gelmekte, bedeninin farklı bölümlerini kullanarak ve bunlar arasında koordinasyon sağlayarak yeni ve daha karmaşık beceriler kazanmaktadırlar (26, 27).

Okul öncesi dönemindeki çocukların zihinsel gelişimleri, benzerlik ve farklılıkları algılama veya bulma, sınıflama, eşleştirme gibi kavramsal etkinlikleri yapabilirler (28). Sözü edilen bu becerilerin kazanılmasında oyun oynamanın önemi büyüktür. Örneğin; masadaki her bir tabak için bir çatal ve bir kaşık koyma sırasında, sütü bir bardaktan diğer bardağa boşaltma sırasında, büyük ve küçük blokları ayırma sırasında bu becerileri kendiliğinden geliştirebilirler. Aslında çocuğun yaptığı her etkinlik bir gelişim fırsatı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuklar, gelişimine uygun faaliyetlere yönlendirilip cesaretlendirildiğinde zihinsel gelişimi desteklenmiş olur (28).

Yapılan çalışmalara göre ilk çocukluk çağlarındaki çocukların her gece 11-13 saat kadar uyuması gerekmektedir (29). Bu dönemdeki çocuklar çoğunlukla gece boyunca uyur ve gündüzleri bir kere öğle uykusuna yatar. nemli olan çocukların uyumasından daha çok düzenli bir uyku düzenine sahip olmasıdır. Bir araştırmada (2009) yatma zamanına gösterilen direncin çocukta davranış sorunları ya da hiperaktiviteyle ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur (30).

Okul ncesi dönem çocuklarında yeme alışkanlıkları büyüme ve gelişmenin önemli bir parçasıdır. Çocukların yedikleri besinler iskeletteki büyümeyi, beden şeklini ve hastalıklara karşı olan bağışıklık düzeyini etkilemektedir. Aynı zamanda bedensel etkinlikler ve egzersiz de bu dönemdeki çocukların yaşamında önemlidir (31).

Çocukların ğrenme becerilerinin gelişiminde en önemli faktörlerden biri de dildir. Ebeveynlerin çocukları ile açık ve anlaşılır bir dille konuşması, hikaye okuma, sohbet etme, gördüklerini hikayeleştirerek anlatma gibi faaliyetlerde bulunmaları, sabırlı ve kararlı bir ortam sağlamaları dil gelişimi açısından oldukça önemlidir (28).

ocuk okula gitmeden önce dinlediği hikayeyi anlayabilecek, basit ve karmaşık sözcükleri ayırt edebilecek algıya ve dil gelişimine sahip olmalıdır. Günümüzde bu konuda televizyon, bilgisayar gibi araçlar çocukların algılarının gelişmesine yardımcı etkenlerdir (27). Bu dönemdeki çocuklar söz dizimi ve kelimelerin cümle içinde nasıl kullanıldığını öğrenir ve uygular.

Okul ncesi dönemdeki çocukların gözlem becerileri, sayı becerileri, uzamsal becerileri, zamanı anlama becerileri, neden-sonuç ilişkilerini anlama becerileri, planlama becerileri gibi kavramların geliştirebileceği deneyimler öğrenilmelidir (28). Örneğin; gözlem ve sayı becerilerini geliştirmek için oyun oynarken oyuncakları büyüklükleri, renkleri ve sayılarına göre sıralama gibi faaliyetlerde bulunulabilir. Uzamsal kavramı için yakın-uzak terimlerinin kavranacağı oyunlar (saklambaç, cisim saklama-bulma gibi) oynanabilir. Zamanı anlama becerisini geliştirmek için geçmiş-şimdi ve gelecekteki olaylardan bahsetme, sohbet etme yollarına başvurulabilir. Neden-sonuç ilişkilerini anlama becerisini geliştirmek için somut nesne ve durumlardan yola çıkılarak (sivri bir cisime dokunmak, yağmur ya da kar yağması vb.) anlaşılmasına yardımcı olunabilir. Planlama becerilerini geliştirmek için ise nerede, ne

yapacakları, hangi malzemeyi kullanacakları, kiminle yapacakları ile ilgili konularda düşünmeleri sağlanabilir (28).

2.1.1.1. Dört yaş

Dört yaş çocuğu, büyük ölçüde dış dünyayı, zihni semboller halinde tasarımıyabilecek güçtedir ve yetişkin veya akranları ile rahatça iletişimde bulunabilir (27). Tırmanma, sıçrama, atlama, bisikletin pedallarını hızlı çevirme ve takla atma gibi tüm bedensel etkinlikleri sever. İnce motor becerileri büyük oranda gelişmiştir. Dört yaşındaki bir çocuk oyununda bloklarla kule inşa etmede her bloğu mükemmel bir şekilde dizmek ister fakat sorun yaşayabilir. Parmak uçlarında oldukça dengelidir (26). Grup halinde oynamaya, oynarken birbirleri ile konuşmaya ve grup içinde oynamak istediklerini seçmeye başlar (27). Çocuklar yaşitları ile oynarken paylaşmak, adil olmak, sırasını beklemek, kurallara uymak, problem çözmek, farklılıkları anlamak gibi deneyimler kazanabilirler (28). Duygu ve düşüncelerini ifade etmekte zorlanabilirler ama genellikle başarılıdırlar. Hayal ürünü olan hikayeler anlatmaktan hoşlanırlar (19). Ebeveynlerinin yakınında olmasını isterler.

2.1.1.2. Beş yaş

Beş yaşında çocuklar, geçmişe kıyasla daha maceracı hale gelirler. Tehlikeli işlere kalkışmaktan çekinmezler, iyi koşarlar, birbirleri ya da ebeveynleriyle yarış yapmaktan hoşlanırlar. İnce motor becerileri daha gelişmiştir. Beden, el ve kol önderliğinde hep beraber hareket eder (26). Böylece kendi kendine giyinmek, yıkanmak, saç taramak, yemek yemek gibi davranışlarında yetenekleri artmıştır (27). Yetişkinlerin davranışlarını takip ederler ve tekrarlama veya taklit etmaktan hoşlanırlar. Sayılara ilgisi artar ve sayılarla gördüğü herşeyi saymak ister. Müzikteki ritim onun ilgisini çeker ve uygun bir tempoyla vuruş yapar. Bu yaş döneminde artık grup oyunlarını tercih eder. Sosyal becerileri artan beş yaş çocuğu; paylaşma, kurallara uyma gibi davranışlarında başarılı olduğunu gösterir (5). Hareket ile ilgili gelişimi altı yaşından sonra iyice yavaşlar ve azalır. Dil gelişiminin artması sonucunda düzenli cümleleriyle insanlarla olan sosyal ve kişisel ilişkileri artar. Bilgisini artırmak için sık

sık soru sorarlar ve hep konuşmak isterler. Önceki yıllara göre yetişkin desteğine daha az gereksinim duymakta olduğu, bazı sorumlulukları almaya başladığı bir yaştır. Bu yaşta duygusal ve sosyal yönden daha dengelidir (28).

2.1.1.3. Altı yaş

Altı yaş çocuğu, okul öncesi dönemin sonu ve artık değişmekte olan bir çocuktur. Bu yaşta, bedensel ve psikolojik nedenli bazı değişiklikler meydana gelir. Örneğin; süt dişleri dökülürken, kalıcı ilk azı dişi çıkmaya başlar. Burun ve boğaz hastalıkları bu yaşta daha sık görülmektedir (27). Altı yaşına gelen çocuğun beyni yetişkin beyni büyüklüğünün %95'ine erişmiştir (32). Ancak soyut düşünce kavramını tam olarak kavrayamamaktadırlar. Benzerlikleri öğrenmeden farklılıkları gösterebilir. Örneğin; altı yaşındaki bir çocuk odunla cam arasındaki farklılığı belirtebilir. Etrafındakilere karşı meraklıdır ve herşeye ilgi duyar. Çocuğun okula başlaması ile birlikte, arkadaşlarıyla kurduğu ilişki, aile ilişkilerinin zayıfladığını gösterir. Bireysel oyun yerine grup oyunlarını tercih ettiği görülür. Yetişkine bağımlılığı azalmaya başlamıştır, arkadaşları ile olan beraberliği isterler (27). Başkaları ile iyi ilişkiler kurma, işbirliği, arkadaşlık, paylaşma, gibi davranışları gözlenebilir. Yaşlara göre sosyal becerilerin gelişimi; çocukların 'ben' kavramından 'biz' kavramına doğru ilerleme olduğu görülmektedir (28).

2.1.2. Okul öncesi dönemde ebeveyn çocuk ilişkisi

Çocukların sağlıklı bir birey olarak yetişmesi için, çocuğun fiziksel, psikolojik ve sosyal alanlardaki gereksinimlerini karşılamak ailenin temel işlevleri arasındadır. Okul öncesi dönem çocuğunun gelişiminde özellikle çevresel faktörler etkilidir. Okul öncesi eğitim kurumuna başlamasıyla çocuklar aileleri dışında bir çok farklı kişi ve olaylarla etkileşim içindedirler. Bu konuda ebeveynlerin çocuklara rehberlik yapması onlara doğru ile yanlış davranışı ayırt edebilmelerine yardımcı olur (33).

Bowlby'a göre bağlanma ilk olarak kişi bebeklik döneminde başlar ve yaşam sonuna kadar devam eder. Bebek, ilk bağlanmasını kendisine bakım veren kişiyle gerçekleştirir ve bakım veren kişinin varlığı çok önemlidir (34). Bebeğin

gereksinimleri bakım veren kişi tarafından karşılanıyorsa, bebek sonucunda rahatlık hisseder. Bebeklik döneminde başlayan bağlanma davranışı; anaokulu, arkadaş, okul, iş ilişkileri vb. alanlardaki ilişkilerde de incelenebilir (34). Çocukluk döneminde bağlanma şekilleri, çocuğun yeni kuracağı arkadaşlık ilişkilerinde, anaokuluna başladığı süreçte geliştireceği ilişkilerde ve okula adaptasyon sağlamasında oldukça önemlidir (34).

Anneliğin ön koşulu olarak aile sistemi ve bağlanma teorileri, bağlılığı (Bonding) ve buna bağlı olan çocuk davranışlarını “anne-çocuk ikili ilişkisi” olarak ele alınmaktadır (35). Ebeveyn-çocuk ilişkisi her iki nesil içinde önemlidir. Çünkü bağlanma, çift yönlü bir süreçtir. Bowlby'nin çalışmalarından güvenli bağlanma sağlıklı durumlarla ilişkilendirilmektedir. Çocuklukta güvenli bağlanma, daha sonraki yaşantısında yaşayacağı ciddi olayları ya da duygudurum bozukluklarını etkileyebilmektedir (36).

Doğumdan sonra, bebeğin ilk etkileşimde bulunduğu ve kendisine en yakın olan kişi annesidir (37). İç güdüsel olan annelik duygusu, bebeğin annesine bağlanmasında gerekli bir koşuldur. Anne-bebek arasında kurulacak olan etkili iletişim tarzı karşılıklı olarak belirlenmektedir (38).

Aile ortamında açık ve etkili iletişim çocukları olumlu yönde etkilemektedir. Etkili iletişimin kurulduğu ailelerde, birbirlerine zaman ayırma, duyguları paylaşma, birbirlerini olduğu gibi kabul etme ve birbirlerine değer verme biçimleri geliştiği görülmektedir. Böyle bir ortamda ebeveyn çocuk arasındaki ilişki etkili olmaktadır (39).

Okul öncesi dönemde çocuk, anne ve babası ile özdeşlik yapar ve onları model olarak alır. Ebeveyninin özellikleriyle tutumlarını benimser, hareket, konuşma, duruş gibi davranışlarını taklit etmeye çalışır (37). Günümüzde, çocuğun sağlıklı kişilik geliştirmesi ve çevresiyle uyum sağlamasında ebeveyn ile ilişkisinin önemi büyüktür (37).

2.1.2.1. Ebeveyn çocuk ilişkisini açıklayan kuram ve teoriler

Çocuk ebeveyn arasındaki etkileşim bir çok kuramcı tarafından açıklanmıştır. Freud, ailede ikili etkileşimin yaşam ve gelişim evrelerinde bilinç gelişimi ile ilişkili olduğunu savunarak psikoseksüel gelişim evrelerinde ebeveyn çocuk etkileşiminin

çocuğun kişilik gelişiminde etkisini belirlemiştir (40). Erikson'a göre anne-bebek ilişkisi bebeğin güven ya da güvensizlik duymasını büyük ölçüde belirler. Bebek ve küçük çocukların yetişkinler tarafından aldıkları bakım, özerklik ve güven duyguları onların sağlıklı bireyler olarak gelişmeleri için yaşamsal öğelerdir (41).

Freud'un psikoseksüel gelişim kuramı

Freud kişiliğin; bebeklik ve çocukluk döneminden geçirilen aşamalar sonucunda oluştuğunu vurgular. Bu kurama göre, normal gelişimin sağlanması amacıyla gelişimin her döneminde bireylerin temel gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir (1).

Freud'a göre insan kişiliğinin üç temel birimi bulunmaktadır. Bunlar; id (alt benlik), ego (benlik), süperego (üst benlik) dur. Freud toplumun inandığı doğru ve yanlış kararlarının kaynağını teşkil eden bölüme, süper ego adını vermiştir. İd, kişinin gereksinimlerini temsil ederken, süper ego toplumun bakış açısını temsil eder (1).

Sigmund Freud, psikoseksüel gelişim kuramında, kişilik gelişimini:

- Oral Dönem (0-1 yaş)
- Anal Dönem (1-3 yaş)
- Fallik Dönem (3-6 yaş)
- Latent Dönem (6-11 yaş)
- Genital Dönem (12 yaş-erişkinlik)

olarak adlandırdığı beş dönemde incelemiştir (1).

Okul öncesi dönemdeki çocuk, Freud'a göre cinsel kimliğin ve sağlıklı kişilik gelişiminin oluştuğu fallik dönemdedir. Dönemlerdeki gereksinimlerin karşılanmaması sonucunda, aşırı bağımlılık gerçekleşmekte ve bir sonraki kişilik gelişimini etkilemektedir (42). Psikoseksüel gelişim teorisi çocuğun gelişimi için, hem annenin hem de babanın çok önemli olduğu vurgusunu taşımaktadır. Bununla beraber annenin önemine yapılan vurgu daha fazladır (43).

Bu dönemde Freud, Oedipus Kompleksini anlatmaktadır. Oedipus Kompleksi, çocuğun karşı cinsten ebeveynine karşı hissettiği duygular olarak açıklanmaktadır.

Örneğin; kız çocukta babasına, erkek çocukta annesine karşı bir çekim olur ve duygularını daha fazla hisseder. Eğer bu dönem sağlıklı bir şekilde tamamlanırsa çocuğun yetişkinlik dönemlerinde karşı cins ile kişiler arası ilişkisi açısından olumlu bir temel oluşturulmuş olur (44). Bu dönemdeki cinsel ve saldırgan enerjileri çocuklar, oyun oynama, çevreyi keşfetme ve başka bireylerle iletişim kurmada kullanırlar. Bu yüzden beceriler edindikleri bir dönemdir (40).

Erikson'un psikososyal gelişim kuramı

Erikson'un psikososyal kişilik kuramı, Freud'un fikirleriyle benzer özellikler taşımaktadır. Fakat kişiliğin, sadece biyolojik etmenlere göre değil, toplumsal etmenler tarafından da etkilenen bir yapı olduğunu vurgular (1).

Erikson'nun psikososyal gelişim kuramına göre; insan gereksinimleri aynıdır ve egonun gelişimi temel gereksinimlerin karşılanması ile oluşmaktadır. Erikson, Freud gibi kişilik gelişiminde kritik dönemler olduğunu savunmakta ancak sekiz dönemde açıklamaktadır:

- Temel güvene karşı güvensizlik duygusu (0-1 yaş)
- Özerkliğe karşı kuşku ve utanç duygusu (1-3 yaş)
- Girişkinliğe karşı suçluluk duygusu (3-6 yaş)
- Çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu (6-12 yaş)
- Kimliğe karşı rol karışıklığı duygusu (12-18 yaş)
- Dostluğa karşı yalnız kalma duygusu (18-25 yaş)
- Üretkenliğe karşı durgunluk duygusu (25-40 yaş)
- Bütünlüğe karşı umutsuzluk duygusu (40 yaş ve üzeri)

Kişilik gelişimindeki dönemlerde yaşanan krizlerin çözümlenmesi gelecek dönemler için sağlıklı temeller oluşturmaktadır. Erikson'a göre bir dönemdeki kriz tam olarak çözümlenemediğinde, Freud'un kuramındaki gibi o döneme takılıp kalmaz, yaşamın ilerleyen dönemlerinde çözümleninceye kadar kriz devam eder (42).

Freud'un fallik dönemine karşılık gelen bu dönem Erikson'a göre girişkinliğe karşı suçluluk duygusu olarak anlatılmaktadır. Bu dönemdeki çocukların ebeveynleri dışındaki bireylerle iletişime girmeye başladığı görülür. Çocuklar, sosyal ilişki

kurmada başarılı olamazlar ise suçluluk ya da geri çekilme duygusu yaşanabilir. Böylece sosyal ortamlarda girişkenlik gösteremezler (40).

Psikososyal kurama göre, okul öncesi dönemde ebeveynlerin rolü oldukça önemlidir. Her dönemde çocuk, sosyal çevreye sahip olurken psikososyal işlevleri kazanmaya başlar. Bu davranışları kazanırken başarılı ya da başarısız olmasında ailenin katkısı büyüktür (45).

Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı

Bandura'ya göre öğrenme temel kavramlar, taklit, gözlem ve model almadır. Model almada birey gözlemlediği kişinin hoşça giden davranışlarını alırken, taklitte iyi ya da kötü ayrımı yapmaksızın bireyin tüm davranışlarının aynen alınması mümkün olur (1).

Sosyal öğrenme kuramı gözlem ve model alma yoluyla duyguların ve davranışların değişebileceğini ortaya koymaktadır. Gözleyerek öğrenme olarak adlandırdığı süreçte; bireyler bilgi ve beceri ya da davranışları doğrudan, ya da deneyimsiz bu davranışları gözlemleyerek öğrenebilirler. Çocuklar bir çok davranışı arkadaşlarını, kardeşlerini, ebeveynlerini gözleyerek öğrenir (1). Bandura'ya göre, model aldıkları bu davranışın cezalandırılmasına/ödüllendirilmesine bağlı olarak davranışın güçlenebileceği ya da azalabileceğini savunmaktadır (20).

Gözlem yoluyla öğrenme ile taklit yoluyla öğrenme iki farklı kavram olarak açıklanmaktadır. Sosyal öğrenme kuramına göre kişinin gözledikleri davranışları bilişsel olarak izlemesi ile öğrenme gerçekleşir (1).

Bandura (2001), modelleme yoluyla öğrenmede üç temel süreci açıklamıştır:

- Birçok sosyal örnekten genel özellikleri almak
- Alınan bilgileri bileşik kurallarla bütünleştirmek
- Bu kuralları yeni davranış kurallarını üretmek için kullanmak

Okul öncesi dönemdeki çocuk sosyal deneyimleri ile beraber, model alacağı kişi olarak da en yakın aile bireylerinden yararlanır. Özellikle ebeveyn sosyal açıdan kabul edilen davranış şekillerinin gelişimi için rehberlik eder (46).

2.2. İnternet Kullanımı ve Tarihi

Yüzyılın en önemli teknolojik gelişmesi olan internet, en kısa ve kolay yollar ile bilgiye ulaşmak ve dünya üzerinde her yer ile bağlantı kurabilmek için tasarlanmış bir sistemdir (34). Dünya'da ilk internet bağlantısı Amerika'da bilgisayarlar üzerinden sağlanmıştır. Türkiye bu teknoloji ile ilk kez 12 Nisan 1993'te Amerika'daki National Science Foundation Network kullanılarak Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden yurtdışıyla sağlanan bağlantı ile internete kavuşmuştur (34). Sahip olunan bu teknoloji ile ülkemizdeki özel ve kamu alanları yıllar içerisinde internet kullanımına başlamışlardır. Bu sayede kullanılan iletişim araçlarından biri haline gelen internet, ticari alanda gelişmeler sağlamıştır. Ancak özel hanelerde internet, 1996 yılında kullanılmaya başlanmıştır (47).

Günümüzde sıklıkla kullanılan iletişim araçlarından biri şüphesiz ki teknolojik araçlardır. Günlük hayatta pek çok alanda kullanılan bu araçların eğitsel amaçlarla kullanılması yaygınlaşmaktadır. Söz konusu olan internet kullanımı; iletişim, sosyal çevre oluşturma, anlık mesajlaşma, müzik ve videolara ulaşım, oyun oynama, bilgi ve belge paylaşma, çeşitli araştırmalar yapma gibi nedenlerle kullanılmaktadır (48).

"We Are Social" ın (2017) global ölçekte hazırladığı dijital dünya araştırmasından elde edilen sonuçlara göre Türkiye genelinde 48 milyon aktif internet kullanıcısı bulunmaktadır. Rapora göre Türkiye'deki cihaz kullanıcılarının %95.0'i cep telefonu sahibi ve %75.0'i akıllı telefon kullanmaktadır. Aktif internet kullanıcıları gün içerisinde ortalama yedi saatini bilgisayar karşısında, üç saatini telefon ile internete bağlanarak ve üç saatini sosyal medya platformlarında geçirmektedir (49). Bu sonuçlar bugünün Türkiye'sinde internet kullanıcıları sayısında büyük oranda artışların kaçınılmaz olduğunu göstermektedir.

2.2.1. İnternet kullanımı

Hayatın bir parçası haline gelen internetin ilk ortaya çıkış amacı, iletişimi artırmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmaktır. Ancak internet kullanımının tahmin edilenden daha hızla yaygınlaşması internetin aşırı kullanımına ve davranış bağıllığı türü olarak tanımlanmasına neden olmaya başlamıştır (50). Kullanıcılarına bir çok

fayda sağlayan bu teknolojinin aynı zamanda olumsuz etkileri de olduğu görülmüştür. Kolay erişilebilir bir teknoloji olması nedeniyle internet üzerinden elde edilen bazı bilgilerin gerçek olmamasına veya bireylerin internet üzerinden kandırılmalarına yol açabilmektedir (51).

TK raporuna göre hanelerde cep telefonu veya akıllı telefon bulunma oranı %96.8 ve internet kullanan bireylerin oranı %56.8 dir (17). Ancak internet kullanan bireylerin oranı 2017 yılında %66.8 iken 2018 raporuna göre %72.9'a yükselmiştir (17). 2018 yılında, ülkemizde hanelerdeki internet erişim imkanı oranı %83.8 olarak tespit edilmiştir (17).

İnternet kullanım oranı her geçen gün artmakla birlikte internet kullanım yaşı düşmektedir (52). Özellikle ocukların çevresel etkilere en duyarlı oldukları dönem olan okul öncesi dönemde çocukların güvenli internet kullanımının sağlanması önemlidir. Amerikan Pediatri Akademisi (53) ocukların günde iki saatten fazla ekrana bakmamaları, iki yaşın altındaki çocukların ise hiçbir şekilde ekran karşısına geçmemeleri konusunda uyardmaktadır (53).

İnternete kolay erişim sağlayan mobil aletlerden olan akıllı telefonlar, bilgisayar üzerinden gerçekleştirilen uygulamaları telefon üzerinden sağlanmasına kaynak olmaktadır. Her yere kolaylıkla taşınabilen, kullanımı rahat ve kolay olan bu aletler, bizlere internet erişimini sağlamaktadır. Akıllı telefonlara erişimin yaygınlaşması her kesimden tüketicinin kullanmasını kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla günlük hayatımızı kolaylaştıran bu aletleri ve interneti kullanmak cazip hale getirilmiştir (54).

2.2.2. Problemlı internet kullanımı

Kullanılan teknoloji araçlarının yol açtığı, en fazla probleme neden olan ve hakkında en fazla araştırma yapılanı internet bağımlılığıdır. İnternet kullanımının yaygınlaşması ve birçok yenilik ve kolay erişebilirlik özellikleri sayesinde kullanım oranının artması ile birey üzerinde farklı etkilere neden olduğu görülmüştür. Bu yüzden pek çok farklı disiplin tarafından internet kullanımı veya bağımlılığı araştırma ve inceleme konusu olmuştur. Literatürde incelenen internet bağımlılığı kavramının tanımlanması üzerinde farklı yorumlar mevcuttur. Örneğin; patolojik internet

kullanımı, problemlı internet kullanımı, internet bağlılığı, internet bağımlılığı, internet istismarı gibi isimler kullanılmaktadır. (55, 56, 57, 58).

Davis'e (2001) göre "sağlıklı internet kullanımı" düşünsel, davranışsal herhangi bir rahatsızlık duymaksızın, uygun bir zaman diliminde, istedik amaca ulaşmak için internet kullanmaktır (59). Sağlıksız internet kullanımı sınıfına koyabileceğimiz problemlı internet kullanımı ise; internetin yoğun kullanılması, bu kullanımın kontrol altına alınamaması ve bireyin okul, iş, ev, psikolojik ya da sosyal yaşamına ciddi zarar vermesi durumudur (60). Problemlı internet kullanımının bir çok farklı tanımları olsa da, ortak noktaları internette geçirilen uzun süre, kontrolsüz kullanım ve bireyin sosyal, psikolojik hayatının olumsuzluğudur. İnternette geçirilen zamanın aşırı olması çocukların okul başarısını, okul ve aile ilişkilerini etkilemekte ve problemlere yol açabilmektedir (61).

Akıllı telefonların kullanımının artması ile birlikte bu alan ile ilgili ölçeklerin ve araştırmaların yapıldığı grlmektedir. Noyan ve ark. (2015) akıllı telefon bağımlılığı leği Türkçe uyarlaması çalışması yapmışlardır (62). Ölçek ile akıllı telefon bağımlılığını değerlendirmek amaçlanmıştır. Akıllı telefon bağımlılığı, problemlı internet kullanımı (internet bağımlılığı) gibi ocuk, geen ve yetişkinlerin hayatlarını etkilemektedir (62). Belli bir davranış ile uğraşın fazla olması, gerçek dünyadan uzaklaşarak haz veren davranışları sürdürmek, davranışlar tekrarladıka tolerans geliştirmek, davranışları kontrol etmede çekilen zorluk ve davranışın tekrarlanmasının engellenmesi durumunda oluşan öfkelenme, huzursuzluk gibi belirtiler, bağımlılık kapsamında değerlendirilmektedir (62).

Genel olarak dijital teknolojiyi kullanmak amacıyla internet veya akıllı telefon kullanımı doğru ve etkin kullanıldığında yararlı ve kolaylık sağlayan ürünler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bilinçsizce ve aşırı şekilde kullanımı ile fiziksel, psikolojik olumsuz etkileri olabilmektedir (54).

2.3. Çocuklarda İnternet Kullanımı

Günümüzde çoğunlukla teknoloji kaynaklı olarak toplumlar sosyal, ekonomik, ve kültürel yönden sürekli değişmekte ve gelişmektedir. Teknolojinin, özellikle de

bilgisayar, tablet, akıllı telefon, konsollar okul öncesi çocuklarının oyun materyalleri arasında önem arz etmektedir (63). Ebeveynlerin en fazla endişelendikleri ve kafa karışıklığına neden olan konulardan birisi internet kullanımınıdır. Bir yandan son teknolojilerin sunduğu olanaklar diğer yandan bu teknolojilerin yol açabileceği problemler bu konudaki kafa karışıklarının nedenlerindedir (28).

Çocukların internet, tablet ve akıllı telefon kullanım şekilleri, nedenleri, süreleri ve internet algıları arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Ebeveynlerin ısrarlı sınırlandırması ve eleştirmesi, çocukların daha fazla kullanım talebi ve savunmasına yol açabilmektedir (28). Bu konuda yapılması gereken en önemli adımlardan biri, ebeveynlerin konunun dışında yargıda bulunmak yerine, genel olarak dijital teknoloji (internet kullanımı) kullanımı konusunda yeterince deneyim sahibi olarak çocuklarına ‘doğru zamanda bilinçli kullanım’ anlamına gelen ‘medya okuryazarlığı’ nı ifade etmeleri ve uygulamaya geçirmeleridir. Medya okuryazarlığı, çocuklara medyayı akıllı ve etkili bir şekilde kullanmayı, bilgiyi değerlendirmeyi ve onu yerinde kullanmayı öğretir ayrıca çocukları medyanın (televizyon, radyo, şarkı sözleri, klipler, filmler, reklamlar, bilgisayar oyunları, dergiler, internet) olumsuz etkilerinden korur (28).

Hayatımıza çok hızlı giren teknolojik araçlar eğlence ve iletişim şeklimizi değiştirmeye başlamıştır. Kullanılan teknolojik aletler ile tanışma yaşı ise oldukça düşmüştür. Bu nedenle internet ile birlikte teknolojiyi eğitimsel hedefler ve amaçlar çerçevesinde kullanmak büyük önem taşımaktadır (63).

Aile içerisindeki ortak karar ile çocukların yaş ve dönem özelliklerine uygun oynanan oyunun önemi büyüktür. Oyun ile çocuk eğlenerek öğrenmekte, kendisini ifade edebilmekte ve yeni deneyimler kazanabilmektedir. Teknolojik aletlerin kullanılarak oynandığı oyunlarda tek taraflı iletişim olduğu için çocuğun kendini ifade etmesine fırsat vermemektedir. Böylece dil gelişimine yeterince destek olamamaktadır (64).

2.3.1. Ebeveyn çocuk ilişkisinin internet kullanımına etkisi

Ebeveynlerin kişisel özellikleri çocuğun gelişiminde büyük önem taşımaktadır. Ebeveyni “model alarak öğrenme” çocuğun hayatında önemli bir rol oynamaktadır (9). Aynı zamanda ebeveyn ile çocuk arasındaki iletişiminin sağlıklı olduğu ailelerin

çocukları kendini rahatlıkla ifade edebilir, duygu ve düşüncelerinin anlaşıldığını düşünerek mutlu olur (10).

Günlük yaşamın telaşı içinde ebeveynler çocuklarıyla ya da çocuklar ebeveynleriyle çoğunlukla gereksinim halinde iletişimlerini sürdürmektedir. Aile üyelerinin bağımsız işleri nedeniyle bir araya gelerek keyifli vakit geçirmeleri zorlaşmaya başlamıştır (63).

Günümüz ailesinde, teknolojik aletlerin kullanımı aile içi iletişimi ve çocukların gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir. Ebeveyn ve çocukları birbirleri için ayıracakları zamanın önemli bir kısmını bu aletlerle geçirerek; aynı ortamları paylaşımlarına rağmen ayrı yaşayabilmektedirler (65).

Ebeveynler genel olarak internet kullanımını çocuklarının gelişmesi ve öğrenmesine katkıda bulunmak için kullanma amacı gütseler de özellikle fazlaca temas içinde olunan mobil aletler özellikle çocuklar için dikkat dağıtma aracı olarak kullanılmaktadır. Örneğin; akıllı telefon ve tabletler; ebeveynler ev içlerinde işlerini halletmek istediklerinde, bir arkadaş görüşmesinde, benzeri bir zamana gereksinim duyduklarında ya da çocukların gereksinimi doğrultusunda tıbbi girişimler sırasında çocukların dikkatini dağıtmak ve oyalamak için ya da çocukların huzursuzlandığı, öfkelenildiği veya inatlaştığı durumlarla başa çıkmave dikkatlerini dağıtmak için kullanılmaktadır (28, 66). Ebeveynliğin getirdiği stres, çocukların yoğun ilgi ve ısrarları, ebeveynlerin zamanlarının olmaması gibi nedenlerle internet kullanımından yanlış biçimlerde yararlanabilmektedirler (28).

Ebeveynler, çocuklara internet kullanımında gerek rol modeli olmaları gerekse çocukları oyalama aracı olarak kullanmaları ile çocukların problemlili internet kullanıma neden olabilmektedirler. Ebeveynler, genellikle teknolojik aletleri (akıllı telefon, tablet vb.) günlük işleri yerine getirmek, yemek yemek ya da otomobil kullanırken çocukları meşgul etmek amacıyla kullanmaktadırlar. Çocukların tek başlarına bir materyalle zaman geçirmesi, çocuğun davranışlarını düzenleme ve denetlemeimkanını ortadan kaldırması nedeniyle özellikle erken yaşlardaki çocuklara internet ve medya kullanımını özendirmekte ve uzun vadede çok daha zarar verici olabilmektedir (28).

Medya kullanım alanı yaratma biçimine göre ayrılan türlerden, ortalama kullanıcı bir aile; 2.5 saat televizyon izleme, 1.5 saat bilgisayar, 1 saati ise akıllı telefon

ve tablet kullanımı olarak dağılmakta ve oyun oynamadıkları görölmektedir (28). Görölüyor ki ebeveynlerin çocukları ile geçirebilecekleri zamanlarının büyük bir kısmını genel tanımlanacak olursa ekran kullanımı almaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarının gözlem ve taklit yoluyla öğrenmeyi gerçekleştirdikleri düşünöldüğünde ebeveynlerinin sergiledikleri söz konusu davranışlar nedeniyle, büyüme ve gelişmeleri olumsuz olarak etkilemektedir.

2.4. Okul Öncesi Dönemde Problemlı İnternet Kullanımında Pediatri Hemşiresinin Rolü

Pediatri hemşiresi; profesyonel hemşirelik rolleri doğrultusunda 0-18 yaş aralığındaki çocukların fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal yönlerden sağlıklı büyüme ve gelişmesini sağlamakla sorumludur. Çocukların gelişim dönemlerine göre büyüme ve gelişmelerini değerlendirebilmesi konusunda pediatri hemşiresinin önemi büyüktür. En başta hastalıkların önlenmesi ve sağlığı geliştirmesi rolleri ile eğitici, öğretici, iş birliğı, iletişim ve danışmanlık rollerini gerçekleştirirken çocuk ve ailesini birlikte ele almaktadır (1).

Pediatri hemşiresi; olumlu anne bebek ilişkisinin geliştirilmesinde sorumluluklarını bilerek anne bebek bağlanma sürecini sağlıklı bir biçimde değerlendirebilmelidir. Güvenli bağlanma, bebeklik döneminde gerçekleşip bireyin sonraki yaşantısında kuracağı kişiler arası ilişkilerini önemli ölçüde etkileyebilmektedir (36). Dolayısıyla güvenli bağlanma ile sağlıklı aile ilişkileri temelini oluşturmada pediatri hemşirenin rehberliğı büyük önem taşımaktadır.

Ebeveynlerin birbirleriyle ve çocukları ile iletişimi özellikle okul öncesi çocuğun gelişimini büyük oranda etkiler (10). Günümüz ailesinde, teknolojik aletlerin kullanımı aile içi iletişimi ve çocukların gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir. (67). Teknolojik aletlerin aşırı kullanımının, ebeveyn ve çocuklarda kişiler arası iletişimi, sosyal hayatı, akademik başarıyı, fiziksel ve psiko-sosyal büyüme ve gelişmeyi etkilediğı bilinmektedir. İnternet kullanım süresinin artması bazı sağlık sorunlarını da yol açabilmektedir. Pediatri hemşiresi; ebeveynlere internet kullanımının çocukları ve aile hayatlarını ne derecede etkilediğini ve bu konudaki problemlerle ilgili baş etme

yöntemleri hakkında bilgi verebileceği ortamlar hazırlamalı ve eğitimler verebilmelidir.

Bilişsel gelişim ile ilgili bilgi sahibi olan hemşire, çocukların gelişimsel özelliklerini dikkate alarak eğitim yöntemleri belirlemelidir (1). Ebeveyn ile iletişim halinde olan bir pediatri hemşiresi; problemleri internet kullanımını ve etkileri ile özellikle çocuk sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini azaltma konusunda aile içerisinde bulunan her birey için eğitim ve danışmanlık düzenleyebilmelidir.

Sağlıklı internet kullanımını, ebeveynlerin ve çocukların zamanının büyük bir çoğunluğunu internet ile geçirmesi yerine ebeveyn çocuk ilişkisinin gelişmesi için farkındalık oluşturulması ve internetin kontrol altına alınmasıyla ulaşılabilir bir hedef olacaktır. Bu yüzden hemşireler internetin olumsuz etkilerini ve yol açtığı sağlık problemlerini bilerek önlem almalı ve problemleri internet kullanımını önlemek için girişimsel stratejiler geliştirmelidir (68).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi ve Amacı

Araştırma, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynleri ile olan ilişkilerinin internet kullanımları üzerine etkisini ortaya koymak amacıyla tanımlayıcı-ilişki arayıcı tipte yapılmıştır.

3.2. Araştırma Soruları

- Ebeveyn çocuk ilişkisinin, çocuğun internet kullanımına etkisi var mıdır?
- Ebeveynlerin sosyo-demografik özelliklerinin çocuğun internet kullanımına etkisi var mıdır?
- Çocukların sosyo-demografik özelliklerinin çocuğun internet kullanımına etkisi var mıdır?
- Ebeveynlerin internet kullanımının çocuğun internet kullanımına etkisi var mıdır?

3.3. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zamanı

Araştırma, 27.03.2018-01.06.2018 tarihleri arasında Zonguldak İl Merkezinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Merkez Ana Okulu'nda gerçekleştirilmiştir. Araştırma veri toplama sürecinde, Merkez Ana Okulu'na kayıtlı 4-6 yaş arasında toplam 183 öğrenci öğrenim görmektedir. Tek blok ve iki kattan oluşan okul binası çevresinde çocukların kullanabileceği bahçe alanına ve bir adet oyun parkına sahiptir. Ana okulunda toplam 10 sınıf mevcut olup 10 öğretmen görev yapmaktadır. Eğitim programı yarım gün olarak düzenlenmiştir. Eğitim-Öğretim saatleri sabah ve öğlen olarak iki şekilde uygulanmaktadır.

3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 4-6 yaş arasında Merkez Ana Okulu'nda öğrenim görmekte olan 183 okul öncesi çocuğunun tamamı oluşturmaktadır. Herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmadan evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırma çalışmasına katılmayı kabul eden ve anket formlarını tam olarak cevaplanan 142 anket değerlendirmeye alınmıştır (Evrenin %78'ine ulaşılmıştır). Yedi ebeveyn araştırmaya katılmayı kabul etmediği için, 34 ebeveyn anket formlarını tam olarak doldurmadığı için çalışmaya dahil edilememiştir.

3.5. Veri Toplama Araçları

- Kişisel Bilgi Formu
- İnternet Bağımlılığı Ölçeği
- Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği
- Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği

Veri toplama araçlarının ayrıntılarına başlıklar halinde yer verilmiştir.

3.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından çocuklar ile ebeveynleri hakkında bilgi almak ve çocukların internet kullanma durumlarını tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış bir formdur (69, 70, 71). Bu form; cinsiyet, yaş, eğitim ve çalışma durumları gibi demografik özelliklerine ilişkin bilgileri içermektedir. Ayrıca formda, çocukların internet kullanma durumları ile ilgili; kullandıkları araç, internet ile geçirilen süre, internet kullanımını sınırlandığında ortaya çıkan tepkiler gibi bilgiler de yer almaktadır. Çocuklar ile ebeveynlerinin sosyo-demografik özelliklerinin ve internet kullanım bilgilerinin yer aldığı formda toplam 18 soru bulunmaktadır (Ek-5).

3.5.2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ)

Hahn ve Jerusalem (2001) tarafından tasarlanan ve orijinal adı “Skala zur Erfassung der Internetsucht” olan internet bağımlılığı ölçeği, farklı yaş gruplarından bireylerin internet bağımlılık düzeylerini belirlemeye yönelik geliştirilmiştir. Şahin ve Korkmaz (2011) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır (72). Ölçek 19 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlarda yer alan maddelerin her biri; Hiçbir zaman (1), Nadiren (2), Bazen (3), Genellikle (4), Her zaman (5) şeklinde ölçeklendirilmiştir. Bu alt boyutlardan birincisi “Kontrol Kaybı” (7 madde; cronbach $\alpha=0.90$), ikincisi “Daha Fazla Online Kalma İsteği” (4 madde; cronbach $\alpha=0.88$) ve üçüncüsü ise “Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk” (8 madde; cronbach $\alpha=0.92$) tur. Ölçeğin geneli için iç tutarlılık katsayısı 0.85’dir. Bu ölçekten elde edilebilecek olan en yüksek toplam puan 95, en düşük puan ise 19’dur. Ölçeğin puanlarının yüksekliği bireylerin internet bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir (72). Çalışmada bu alt boyutlardan birincisi “Kontrol Kaybı” (cronbach $\alpha=0.84$), ikincisi “Daha Fazla Online Kalma İsteği” (cronbach $\alpha=0.91$) ve üçüncüsü ise “Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk” (cronbach $\alpha=0.85$) tur. Bu ölçek ebeveynlerin internet kullanımını değerlendirmek amacıyla kullanılmıştır (Ek-6).

3.5.3. Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği (AÇİBÖ)

Ailelerin çocuklarının internet kullanım durumları hakkında görüşlerinin belirlenmesine yönelik olarak Young (1996) tarafından DSM - IV’un “Patalojik Kumar Oynama” ölçütlerinden uyarlanarak geliştirilmiştir. Eşgi (2014) tarafından Türkçeye uyarlanıp, yapı geçerliği ve iç tutarlılık güvenirlik katsayısı belirlenmiştir (73). Likert tipi olan ölçek, 20 maddeden ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlarda yer alan maddelerin her biri; Uygun Değil (0), Nadiren (1), Arada Sırada (2), Çoğunlukla (3), Çok Sık (4), Devamlı (5) şeklinde ölçeklendirilmiştir. Bu ölçekten 80 ve üzeri puan elde edildiğinde internet bağımlısı olarak tanımlanmakta; 50–79 puan arası elde edildiğinde sınırlı semptom gösterenler olarak tanımlanmakta ve 49 ve altı puan elde edildiğinde semptom göstermeyenler olarak tanımlanmıştır. Ölçek alt boyutlarından; birincisi “Sosyal Soyutlanma” (5 madde; cronbach $\alpha=0.94$), ikincisi “İşlevsizlik” (5 madde; cronbach $\alpha=0.85$), üçüncüsü “Yoksunluk” (4 madde; cronbach $\alpha=0.89$), ve dördüncüsü “Kontrol Güçlüğü” (6 madde; cronbach $\alpha=0.91$) dür. Ölçeğin

geneli için iç tutarlılık katsayısı 0.91'dir (73). Çalışmada ölçek alt boyutlardan; birincisi “Sosyal Soyutlanma” (cronbach $\alpha=0.78$), ikincisi “İşlevsizlik” (cronbach $\alpha=0.71$), üçüncüsü “Yoksunluk” (cronbach $\alpha=0.76$), ve dördüncüsü “Kontrol Güçlüğü” (cronbach $\alpha=0.89$) dür (Ek-7).

3.5.4. Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği (ÇAIÖ)

Anne çocuk ilişkisini anlamak amacı ile Robert C.Pianta (1992) tarafından geliştirilmiştir. Akgün ve Yeşilyaprak (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 30 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır (74). Ankette bazı maddeler tersine (reverse) puanlanmıştır. “Çatışma” alt boyutu 14 madde, “Bağlanma” alt boyutu 6 madde ve “Olumlu İlişki Boyutu” alt boyutu 10 maddeden toplam 30 maddeden oluşmuştur. Ölçek 5’li Likert tipi bir ölçek olup Kesinlikle Uygun Değil (1), Pek Uygun Değil (2), Kararsızım (3), Oldukça Uygun (4), Kesinlikle Uygun (5) şeklinde ölçeklendirilmiştir. Alt boyutlar incelendiğinde, birinci alt boyut maddeleri; 2, 12, 17, 19, 21, 23, 24, 25, 27, 28 (yük değeri .446), ikinci alt boyut; 1, 3, 10, 16, 29, 30 (yük değeri .459) olarak belirtilmiştir. Faktör yükleri arasında farkın en az .10 ve üzerinde olması nedeniyle 14 madde işlem dışı bırakılmıştır (74). Yapılan son analizde faktör yükleri .52 ve .76 arasında olup 15 madde olarak yer almıştır. Sonuç olarak Çocuk-Anababa İlişki Ölçeğinin Türkçeye uyarlanan versiyonu 2 alt boyutludur. Birinci alt boyut; “Çatışma” (10 madde; cronbach $\alpha=0.85$) ikinci alt boyut ise “Olumlu İlişki Boyutu” (5 madde; cronbach $\alpha=0.74$) dur. Ölçeğin geneli için iç tutarlılık katsayısı 0.70'dir (74). Çalışmada ölçek alt boyutlardan birinci alt boyut; “Çatışma” (cronbach $\alpha=0.86$) ikinci alt boyut ise “Olumlu İlişki Boyutu” (cronbach $\alpha=0.81$) dir (Ek-8).

3.6. Değişkenler

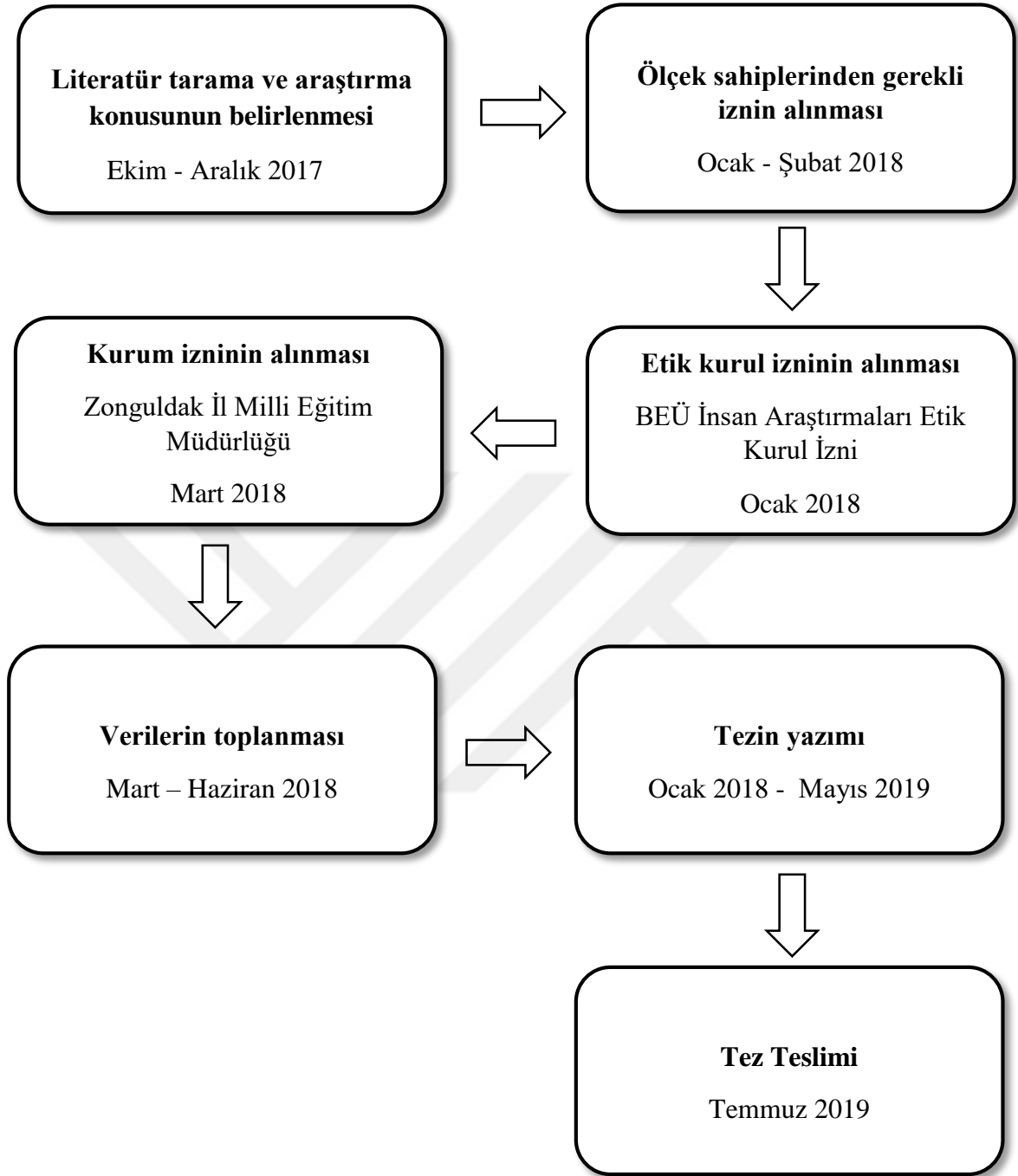
- Bağımlı değişken: Çocuğun internet kullanımı
- Bağımsız değişken: Ebeveyn-çocuk ilişkisi, ebeveynin internet kullanımı, çocuğun sosyodemografik özellikleri, ebeveynin sosyodemografik özellikleri

3.7. Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacı tarafından okul giriş-çıkış saatlerinde, sınıf etkinliklerinde (kahvaltı, piknik, özel gün) ve veli toplantısı sonrasında ebeveynlerden anne ya da baba ile yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Ebeveynlere ulaşılamayan durumda çocuklar ile anket formu eve gönderilerek kişilerin kendilerinin doldurması istenmiştir. Bir anketin doldurulma süresi ortalama 10-15 dakikadır. Araştırma çalışmasına katılmayı kabul eden ve anket formlarını tam olarak cevaplanan 142 anket değerlendirmeye alınmıştır. Veri toplama süreci 27 Mart- 01 Haziran 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

3.8. Araştırma Planı

Şekil 1: Araştırmanın Planı

3.9. Verilerin İstatistiksel Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS 17 paket programı ile analiz edilmiştir. Değişkenlerin normal dağılımdan gelme durumları araştırılırken Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro Wilk's testlerinden faydalanılmıştır. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0.05 kullanılmış olup; $p < 0.05$ olması durumunda değişkenlerin normal dağılımdan gelmediği, $p > 0.05$ olması durumunda ise değişkenlerin normal dağılımdan geldikleri belirtilmiştir. Gruplar arasındaki farklılıklar incelenirken değişkenlerin normal dağılımdan gelmemesi nedeniyle Mann Whitney U ve Kruskal Wallis-H Testlerinden yararlanılmıştır. Kruskal Wallis-H Testinde anlamlı farklılıkların görülmesi durumunda Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi ile aralarında farklılık olan gruplar belirlenmiştir. Normal dağılımdan gelmeyen değişkenler arasındaki ilişkiler incelenirken Spearman's Korelasyon Katsayısından yararlanılmıştır. Normal dağılımdan gelen değişkenler arasındaki ilişkiler incelenirken Pearson Korelasyon Katsayısından yararlanılmıştır. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0.05 kullanılmış olup; $p < 0.05$ olması durumunda anlamlı bir ilişkinin olduğu, $p > 0.05$ olması durumunda ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirtilmiştir. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0.05 kullanılmış olup; $p < 0.05$ olması durumunda anlamlı bir farklılığın olduğu, $p > 0.05$ olması durumunda ise anlamlı bir farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

3.10. Araştırma Etiği

- Araştırmanın uygulanabilmesi için etik Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (Karar No: 2014/08-13) izin alınmıştır (Ek-1).
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nden 28.02.2018 tarihinde Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin 23. maddesi gereği ile alınan kararla tez konusu onayı alınmıştır (Ek-2).
- Zonguldak İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden 27.03.2018 tarihinde 12607291 sayılı genelge doğrultusunda kurum izni alınmıştır (Ek-3).

- Katılımcılara araştırma ile ilgili bilgi verildikten sonra araştırmaya katılmayı kabul eden ebeveynlerden Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu ile izin alınmıştır (Ek-4).
- Araştırmada ölçekleri kullanabilmek amacıyla ölçeklerin sahibinden gerekli izin alınmıştır (İnternet Bağımlılığı Ölçeği; 19.01.2018, Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği; 02.02.2018, Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği; 21.02.2018) (Ek-5).

3.11. Araştırmanın Güçlükleri

- Okul öncesi yaş grubu çocukların ebeveynlerine ulaşmakta güçlük çekilmesi
- Yüz yüze yapılamayan görüşmelerde anket formlarının eksik doldurulmuş olması

3.12. Çalışma Takvimi

Çalışma takvimi aşağıda sunulmuştur.

	Ekim- Aralık 2017	Ocak - Şubat 2018	Ocak-Mart 2018	Mart- Haziran 2018	Haziran- Aralık 2018	Ocak 2019	Haziran 2019
Hazırlık- Literatür Taraması	X	X	X				
Konu ile ilgili Spesifik Okuma	X	X	X	X	X	X	X
Tez Önerisi Sunumu		X					
Bilimsel Araştırmalar Başvurusu		X					
Gerekli izinlerin Alınması			X				
Araştırma Verilerinin Toplanması				X			
Verilerin Analizi					X		
Araştırma Raporunun Yazılması			X	X	X	X	
Tez Sunumu							X

4. BULGULAR

Ebeveynlerin yaşları 25 – 51 aralığında değişmekte olup ortalaması 35.58'dir. Ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı 1-3 aralığında değişmekte ve ortalaması 1.74'tür. Bu çocuklar, 4-6 yaş aralığında değişmekte olup ortalaması 5.08'dir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcılara ait değişkenler

Değişken	Mean ± SD	min-max
Ebeveyn Yaş	35.58±5.58	25-51
Çocuk Yaş	5.08±0.73	4-6
Çocuk Sayısı	1.74±0.68	1-3
Değişken	n	%
Ebeveyn Cinsiyet		
Kadın	121	85.2
Erkek	21	14.8
Eğitim Durumu		
İlkokul - Ortaokul	15	10.6
Lise	58	40.8
Üniversite ve üstü	69	48.6
Gelir Durumu		
Gelir giderden az	11	7.7
Gelir gidere eşit	96	67.6
Gelir giderden fazla	35	24.6
Çocuk Cinsiyet*		
Kız	26	42.6
Erkek	35	57.4
Toplam	142	100

*Tüm çocukların cinsiyeti belirtilmemiştir.

Katılımcıların %85.2'sinin kadın olduğu, %48.6'sının üniversite ve üzeri eğitim aldığı, %67.6'sının gelir ve giderleri birbirine eşit, cinsiyeti belirtilen çocukların %57.4'ü erkek olarak belirlenmiştir (Tablo1).

Tablo 2. Sayısal değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Değişken	Ortalama	ss.	min	max
İnternet kullanmaya başlama yaşı	3.51	.91	1.00	5.00
İnternet kullanma süresi (dk)	75.46	43.01	.00	180.00

Çocukların ortalama internet kullanmaya başlama yaşı 1-5 aralığında değişmekte olup ortalaması 3.51'dir. Ebeveynler çocuklarına günlük ortalama 75.46 dakika internet kullanım izni vermektedir (Tablo 2).

Tablo 3. Çocukların internete bağlanma araçlarına ilişkin frekans ve dağılımı

İnternete bağlanma aracı*	n	%
Akıllı Telefon	113	77.4
Tablet	59	40.4
Kişisel Bilgisayar	18	12.3

*Ebeveynler birden fazla yanıt vermişlerdir.

İnternete bağlanma aracı olarak %77.4 oranında akıllı telefon, %40.4 oranında tablet ve %12.3 oranında kişisel bilgisayarlar kullanılmaktadır (Tablo 3).

Tablo 4. “Endişe”, “İnternet güvenlik uygulaması” ve “İnternet kullanım izni” sorularına ilişkin frekans ve dağılımı

Değişken	n	%
Endişelenme Durumu		
Evet	104	73.2
Hayır	38	26.8
Güvenlik uygulaması		
Evet	76	53.5
Hayır	66	46.5
İzin vermediği uygulama		
Evet	124	87.3
Hayır	18	12.7
Toplam	142	100

Çocukları internet kullanırken bu durumdan endişe duyan ebeveynlerin oranı %73.2, internet güvenlik uygulaması kullanan ebeveynlerin oranı %53.5'tir.

Ebeveynlerin %87.3'ü çocuklarının internet kullanırken bazı uygulamalara izin vermediklerini belirtmişlerdir (Tablo 4).

Tablo 5. Çocukların internet kullanımında ebeveynler tarafından izin verilmeyen uygulamalara ilişkin frekans ve dağılımı

İzin Verilmeyen Uygulamalar*	n	%
Sosyal medyayı kullanma	87	70.2
Youtube kullanma	71	57.3
Kişisel verilerinize girmesi	71	57.3
Dizi veya film izleme	70	56.5
Arama motoru kullanma	50	40.3
Oyun oynama	22	17.7
Fotoğraf çekmesi	17	13.7
Çizgi film seyretme	11	8.9
Müzik dinleme	6	4.8

*Ebeveynler birden fazla yanıt vermişlerdir.

Ebeveynler tarafından izin verilmeyen uygulamalar arasında ilk üç sırayı sosyal medyayı kullanma (%70.2), youtube kullanma (%57.3) ve kişisel verilere girilmesi (%57.3) almaktadır. Bu üç uygulamayı ise %56.5'lik oranla dizi veya film izleme ve %40.3'lük oranla arama motorunu kullanma uygulamaları gelmektedir (Tablo 5).

Tablo 6. Çocuklara ebeveynleri tarafından izin verilen internet kullanım zamanlarına ilişkin frekans ve dağılımı

İnternet Kullanım Zamanı*	n	%
Yemek yedikten sonra	104	73.2
Yemek yeme sırasında	32	22.5
Uyumadan önce	31	21.8
Yemek yemeden önce	17	12.0
Okuldan gelir gelmez	10	7.0
Banyo yaptırmadan önce	2	1.4

*Ebeveynler birden fazla yanıt vermişlerdir.

Ebeveynlerin büyük çoğunluğu (%73.2) çocuklarına yemek yedikten sonra internet kullanma izni verirken, %22.5'i yemek yeme sırasında, %21.8'i ise uyumadan önce çocuklarının internet kullanımına izin vermektedir (Tablo 6).

Tablo 7. Çocukların internet kullanımı sınırlandırıldığında ya da izin verilmediğinde tepkilerine ilişkin frekans ve dağılımı

Tepki verme durumu	n	%
Evet	97	68.3
Hayır	45	31.7
Gösterilen tepkiler*		
Öfkelenir	59	60.8
Ağlar	55	56.7
Bağırır	38	39.2
Başka yöntemler arar	25	25.8
Küser, kimse ile konuşmaz Etraftaki eşyaları dağıtır	24	24.7
	8	8.2

*Ebeveynler birden fazla yanıt vermiştir.

Ebeveynlerin %68.3'ü çocuklarının internet kullanımını sınırlandırdığında ya da izin vermediğinde çocuklarından tepki aldıklarını belirtmişlerdir. Ebeveynleri tarafından internet kullanımı sınırlanan veya izin verilmeyen çocukların %60.8'i tepkilerini öfkeyle, %56.7'si ağlayarak ve %39.2'si bağırarak vermektedir. İnternet kullanımı sınırlandırılan veya izin verilmeyen çocuklar, interneti kullanma aracını ebeveyn dışındaki (Arkadaş, kardeş, dede veya anneanne vb.) bireylerden bulma çabasına girebilir. Bu şekilde bir davranış gösteren (Başka yöntemler arayan) çocukların oranı %25.8 olarak bulunmuştur (Tablo 7).

Tablo 8. Ölçeklerin ortalama, standart sapma, minimum, maksimum değerleri

Ölçekler	n	ortalama	ss.	min	max
ÇABIÖ-TOPLAM	142	39.86	8.53	15.00	64.00
ÇABIÖ-Çatışma	142	19.04	7.41	10.00	44.00
ÇABIÖ-Olumlu İlişki	142	20.82	4.13	5.00	25.00
İBÖ – TOPLAM	142	24.30	8.16	19.00	71.00
İBÖ-Kontrol Kaybı	142	9.28	3.28	7.00	24.00
İBÖ- Daha Fazla Online Kalma İsteği	142	6.01	3.15	4.00	20.00
İBÖ-Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk	142	9.01	2.91	8.00	27.00
AÇİBÖ-TOPLAM	142	13.70	13.93	.00	70.00
AÇİBÖ-Sosyal Soyutlanma	142	3.53	3.56	.00	17.00
AÇİBÖ-İşsizlik	142	3.30	3.18	.00	14.00
AÇİBÖ-Yoksunluk	142	2.82	3.40	.00	15.00
AÇİBÖ-Kontrol Güçlüğü	142	4.09	4.96	.00	25.00

Ebeveynlerin Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği-Toplam puanı 15-64 aralığında değişmekte olup ortalaması 39.86 ± 8.53 , İnternet Bağımlılığı Ölçeği-Toplam puanı 19-71 aralığında değişmekte olup ortalaması 24.30 ± 8.16 dir. Çocukların, Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği-Toplam puanı 00-70 aralığında değişmekte olup ortalaması 13.70 ± 13.93 'dür (Tablo 8).

Tablo 9. Çocukların cinsiyetine göre ÇABIÖ ve AÇİBÖ alt boyutlarının karşılaştırılması (n=61, kız: 26, erkek: 35)

Ölçekler	Cinsiyet*	n	Ort.	ss.	min	max	Sıra ort.	Z**	p
ÇABIÖ - Çatışma	Kız	26	21.15	7.18	11.00	41.00	35.54	-1.726	0.084
	Erkek	35	18.34	6.52	10.00	34.00	27.63		
ÇABIÖ - Olumlu İlişki	Kız	26	21.31	2.96	14.00	25.00	32.04	-0.397	0.692
	Erkek	35	20.71	3.76	11.00	25.00	30.23		
AÇİBÖ - Sosyal Soyutlanma	Kız	26	4.23	3.68	.00	15.00	30.98	-0.007	0.994
	Erkek	35	4.37	3.90	.00	14.00	31.01		
AÇİBÖ - İşlevsizlik	Kız	26	3.85	3.41	.00	14.00	31.52	-0.199	0.842
	Erkek	35	3.97	3.76	.00	13.00	30.61		
AÇİBÖ - Yoksunluk	Kız	26	3.62	3.48	.00	11.00	30.79	-0.081	0.936
	Erkek	35	4.06	4.11	.00	15.00	31.16		
AÇİBÖ - Kontrol Güçlüğü	Kız	26	5.00	4.79	.00	17.00	31.52	-0.198	0.843
	Erkek	35	5.00	4.95	.00	18.00	30.61		

*Cinsiyet: Tüm çocukların cinsiyeti belirtilmemiştir.

**Z: Standart normal dağılım testi

Çocukların cinsiyetlerine göre Çocuk-Anababa İlişki ve Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 9).

Tablo 10. Ebeveyn cinsiyetine göre ÇABIÖ, İBÖ ve AÇİBÖ alt boyutlarının karşılaştırılması (n=142, kadın: 121, erkek: 21)

Ölçekler	Ebeveyn Cinsiyet	n	Ortalama	ss.	min	max	sıra ort.	Z*	p
ÇABIÖ-Çatışma	Kadın	121	19.58	7.55	10.00	44.00	74.72	-2.242	0.025
	Erkek	21	15.90	5.72	10.00	34.00	52.95		
ÇABIÖ-Olumlu İlişki	Kadın	121	20.85	4.28	5.00	25.00	72.86	-0.953	0.341
	Erkek	21	20.67	3.18	14.00	25.00	63.67		
İBÖ- Kontrol Kaybı	Kadın	121	9.21	3.23	7.00	24.00	70.73	-0.565	0.572
	Erkek	21	9.71	3.65	7.00	21.00	75.93		
İBÖ-Daha Fazla Online Kalma İsteği	Kadın	121	6.05	3.31	4.00	20.00	70.43	-0.793	0.428
	Erkek	21	5.76	1.95	4.00	11.00	77.67		
İBÖ-Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk	Kadın	121	9.04	3.10	8.00	27.00	69.74	-1.603	0.109
	Erkek	21	8.81	1.40	8.00	14.00	81.64		
AÇİBÖ -Sosyal Soyutlanma	Kadın	121	3.58	3.58	.00	17.00	71.92	-0.293	0.77
	Erkek	21	3.24	3.52	.00	15.00	69.10		
AÇİBÖ-İşlevsizlik	Kadın	121	3.36	3.21	.00	14.00	72.41	-0.638	0.523
	Erkek	21	2.90	3.05	.00	12.00	66.26		
AÇİBÖ-Yoksunluk	Kadın	121	2.88	3.46	.00	15.00	72.26	-0.535	0.592
	Erkek	21	2.48	3.11	.00	11.00	67.14		
AÇİBÖ-Kontrol Güçlüğü	Kadın	121	4.17	5.09	.00	25.00	71.08	-0.056	0.956
	Erkek	21	3.67	4.20	.00	17.00	70.55		

*Z: Standart normal dağılım testi

Ebeveynlerin cinsiyetlerine göre Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği-Çatışma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Kadınlara ait ortalama “ÇABIÖ-Çatışma” alt boyutu puanı (19.58 ± 7.55), erkeklere ait ortalama “ÇABIÖ-Çatışma” alt boyut puanından (15.90 ± 5.72) anlamlı derecede yüksektir (Tablo 10).

Tablo 11. Ebeveyn eğitim durumuna göre ÇABIÖ, İBÖ ve AÇİBÖ alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçekler	Eğitim Durumu	n	Ort.	ss.	min	max	sıra ort.	KW*	p
ÇABIÖ - Çatışma	İlkokul - Ortaokul	15	19.60	8.60	10.00	41.00	72.67	0.022	0.989
	Lise	58	19.05	7.28	10.00	36.00	71.73		
	Üniversite ve üzeri	69	18.90	7.35	10.00	44.00	71.05		
ÇABIÖ - Olumlu İlişki	İlkokul - Ortaokul	15	20.27	3.88	11.00	24.00	63.20	0.825	0.662
	Lise	58	21.14	3.72	7.00	25.00	73.91		
	Üniversite ve üzeri	69	20.68	4.52	5.00	25.00	71.28		
İBÖ - Kontrol Kaybı	İlkokul - Ortaokul	15	10.07	4.23	7.00	22.00	76.63	0.624	0.732
	Lise	58	9.43	3.46	7.00	24.00	73.07		
	Üniversite ve üzeri	69	8.99	2.90	7.00	23.00	69.07		
İBÖ - Daha Fazla Online Kalma İsteği	İlkokul - Ortaokul	15	6.47	4.10	4.00	17.00	71.30	0.287	0.866
	Lise	58	6.45	3.77	4.00	20.00	73.53		
	Üniversite ve üzeri	69	5.54	2.17	4.00	16.00	69.84		
İBÖ - Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk	İlkokul - Ortaokul	15	10.00	4.46	8.00	25.00	82.87	3.243	0.198
	Lise	58	9.22	3.45	8.00	27.00	73.27		
	Üniversite ve üzeri	69	8.61	1.77	8.00	18.00	67.54		
AÇİBÖ - Sosyal Soyutlanma	İlkokul - Ortaokul	15	3.93	3.73	.00	12.00	75.50	0.281	0.869
	Lise	58	3.48	3.60	.00	15.00	69.66		
	Üniversite ve üzeri	69	3.48	3.54	.00	17.00	72.17		
AÇİBÖ - İşlevsizlik	İlkokul - Ortaokul	15	3.87	4.32	.00	14.00	72.10	1.06	0.589
	Lise	58	3.43	2.90	.00	11.00	75.48		
	Üniversite ve üzeri	69	3.06	3.15	.00	14.00	68.02		
AÇİBÖ - Yoksunluk	İlkokul - Ortaokul	15	2.60	2.90	.00	11.00	73.30	0.163	0.922
	Lise	58	2.83	3.41	.00	12.00	69.88		
	Üniversite ve üzeri	69	2.86	3.54	.00	15.00	72.47		
AÇİBÖ - Kontrol Güçlüğü	İlkokul - Ortaokul	15	4.27	4.13	.00	12.00	74.67	1.567	0.457
	Lise	58	4.54	5.03	.00	24.00	75.30		
	Üniversite ve üzeri	69	3.68	5.09	.00	25.00	66.65		

*KW: Kruskal Wallis testi

Tablo 11 incelendiğinde ebeveynlerin eğitim durumları arasında Çocuk-Anababa İlişki, İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği ölçeklerinin alt boyutları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$) (Tablo 11).

Tablo 12. Gelir durumuna göre ÇABIÖ, İBÖ ve AÇİBÖ alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçekler	Gelir Durumu	n	ortalama	ss.	min	max	sıraort.	KW*	p
ÇABIÖ – Çatışma	Gelir giderden az	11	25.27	7.59	15.00	40.00	105.41	8.289	0.016
	Gelir giderden eşit	96	18.39	7.23	10.00	44.00	67.78		
	Gelir giderden fazla	35	18.86	7.12	10.00	36.00	71.04		
ÇABIÖ - Olumlu İlişki	Gelir giderden az	11	20.64	4.06	11.00	25.00	68.68	1.25	0.535
	Gelir giderden eşit	96	21.11	3.92	5.00	25.00	74.09		
	Gelir giderden fazla	35	20.09	4.70	5.00	25.00	65.29		
İBÖ - Kontrol Kaybı	Gelir giderden az	11	9.45	4.52	7.00	21.00	63.36	1.905	0.386
	Gelir giderden eşit	96	8.99	2.75	7.00	22.00	69.77		
	Gelir giderden fazla	35	10.03	4.09	7.00	24.00	78.81		
İBÖ - Daha Fazla Online Kalma İsteği	Gelir giderden az	11	5.73	2.69	4.00	11.00	65.45	0.803	0.669
	Gelir giderden eşit	96	5.91	2.99	4.00	17.00	70.55		
	Gelir giderden fazla	35	6.37	3.70	4.00	20.00	76.00		
İBÖ - Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk	Gelir giderden az	11	8.82	1.33	8.00	12.00	79.00	2.145	0.342
	Gelir giderden eşit	96	8.84	2.61	8.00	25.00	68.86		
	Gelir giderden fazla	35	9.51	3.91	8.00	27.00	76.37		
AÇİBÖ - Sosyal Soyutlanma	Gelir giderden az	11	4.64	6.04	.00	17.00	69.86	0.908	0.194
	Gelir giderden eşit	96	3.22	2.92	.00	13.00	70.74		
	Gelir giderden fazla	35	4.03	4.14	.00	15.00	74.10		
AÇİBÖ - İşlevsizlik	Gelir giderden az	11	4.73	4.50	.00	14.00	84.00	0.118	4.27
	Gelir giderden eşit	96	2.91	2.91	.00	14.00	66.64		
	Gelir giderden fazla	35	3.91	3.29	.00	13.00	80.91		
AÇİBÖ - Yoksunluk	Gelir giderden az	11	4.36	5.18	.00	14.00	80.45	0.717	0.667
	Gelir giderden eşit	96	2.61	3.19	.00	15.00	70.14		
	Gelir giderden fazla	35	2.89	3.29	.00	11.00	72.41		
AÇİBÖ - Kontrol Güçlüğü	Gelir giderden az	11	7.73	8.90	.00	25.00	88.23	0.071	5.311
	Gelir giderden eşit	96	3.39	4.13	.00	23.00	65.80		
	Gelir giderden fazla	35	4.91	4.96	.00	18.00	80.10		

*KW: Kruskal Wallis testi

Tablo 12 incelendiğinde ebeveynlerin gelir durumlarına göre, Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği-Çatışma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Geliri giderinden az olan ebeveynlere ait ortalama “ÇABIÖ-Çatışma” alt boyutu puanı (25.27 ± 7.59), geliri giderine eşit veya geliri giderinden fazla olan ebeveynlere ait ortalama “ÇABIÖ-Çatışma” alt boyut puanlarından (18.39 ± 7.23 , 18.86 ± 7.12) anlamlı derecede yüksektir (Tablo 12).

Tablo 13. Değişkenler ve Ölçek alt boyutları arasındaki ilişki

Değişkenler / Ölçekler		Çocuk Sayısı	Çocuk Yaş	Çocuğun İnternete Başlama Yaşı	Ortalama İnternet Kullanımı (dk)	Ebeveyn Yaş
ÇABİÖ - Çatışma	r	-.136	.085	-.013	.184	-.012
	p	.107	.315	.876	.028*	.884
ÇABİÖ - Olumlu İlişki	r	-.131	.068	.115	.011	-.054
	p	.121	.423	.174	.892	.525
İBÖ - Kontrol Kaybı	r	.135	-.077	-.016	.008	-.025
	p	.108	.362	.854	.928	.766
İBÖ - Daha Fazla Online Kalma İsteği	r	.145	-.052	-.043	.131	.020
	p	.085	.538	.609	.121	.814
İBÖ - Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk	r	.103	-.109	-.161	.051	-.014
	p	.221	.197	.055	.543	.871
AÇİBÖ - Sosyal Soyutlanma	r	.249	.104	-.034	.358	.124
	p	.003**	.217	.689	.000**	.142
AÇİBÖ - İşlevsizlik	r	.229	.164	-.026	.339	.112
	p	.006**	.051	.760	.000**	.186
AÇİBÖ - Yoksunluk	r	.240	.176	-.052	.246	.195
	p	.004**	.037*	.541	.003**	.020*
AÇİBÖ - Kontrol Güçlüğü	r	.245	.117	-.012	.352	.121
	p	.003**	.167	.887	.000**	.153

* p<0.05 **p<0.01

Çocuk sayısı değişkeni ile Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği alt boyutları arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.249$, $r=0.229$, $r=0.240$, $r=0.245$, $p<0.05$) (Tablo 13).

Çocuk yaşı değişkeni ile AÇİBÖ-Yoksunluk alt boyutu arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.17$, $p<0.05$) (Tablo 13).

Ortalama internet kullanımı değişkeni ile AÇİBÖ-Sosyal Soyutlanma ($r=0.358$, $p<0.05$), AÇİBÖ-İşlevsizlik ($r=0.339$, $p<0.05$) ve AÇİBÖ-Kontrol Güçlüğü ($r=0.352$, $p<0.05$) alt boyutları arasında pozitif yönlü, orta ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 13).

Ortalama internet kullanımı değişkeni ile AÇİBÖ-Yoksunluk alt boyutu arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.246$, $p<0.05$) (Tablo 13).

Ebeveyn yaş değişkeni ile AÇİBÖ-Yoksunluk alt boyutu arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.195$, $p<0.05$) (Tablo 13).

Tablo 14. ÇABIÖ alt boyutları ile İBÖ ve AÇİBÖ alt boyutları arasındaki ilişki

Ölçekler		ÇABIÖ - Çatışma	ÇABIÖ - Olumlu İlişki
İBÖ - Kontrol Kaybı	r	.090	-.049
	p	.287	.565
İBÖ - Daha Fazla Online Kalma İsteği	r	.268	-.117
	p	.001**	.166
İBÖ - Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk	r	.178	-.225
	p	.034*	.007**
AÇİBÖ - Sosyal Soyutlanma	r	.368	-.121
	p	.000**	.153
AÇİBÖ - İşsizlik	r	.445	-.064
	p	.000**	.448
AÇİBÖ - Yoksunluk	r	.333	-.078
	p	.000**	.355
AÇİBÖ - Kontrol Güçlüğü	r	.431	-.091
	p	.000**	.282

* $p<0.05$ ** $p<0.01$

Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği-Çatışma alt boyutu ile İnternet Bağımlılığı Ölçeği-Daha fazla online kalma isteği ($r=0.268$, $p<0.01$) ve İnternet Bağımlılığı Ölçeği-Sosyal ilişkilerde olumsuzluk ($r=0.178$, $p<0.05$) alt boyutları arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 14).

ÇABIÖ-Çatışma alt boyutu ile Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği-Sosyal soyutlanma alt boyutu arasında pozitif yönlü, orta ve ($r=0.368$, $p<0.01$), Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği-İşsizlik alt boyutu arasında pozitif yönlü, orta ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.445$, $p<0.01$) (Tablo 14).

ÇABIÖ-Çatışma alt boyutu ile AÇİBÖ-Yoksunluk ($r=0.333$, $p<0.01$) ve AÇİBÖ-Kontrol güçlüğü alt boyutları arasında pozitif yönlü, orta ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.431$, $p<0.01$) (Tablo 14).

ÇABIÖ-Olumlu ilişki alt boyutu ile İBÖ-Sosyal ilişkilerde olumsuzluk alt boyutu arasında negatif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r= -0.225$, $p<0.01$) (Tablo 14).

Tablo 15. İBÖ alt boyutları ile AÇİBÖ alt boyutları arasındaki ilişki

Ölçekler		İBÖ - Kontrol Kaybı	İBÖ - Daha Fazla Online Kalma İsteği	İBÖ - Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk
AÇİBÖ - Sosyal Soyutlanma	r	.345	.343	.450
	p	.000**	.000**	.000**
AÇİBÖ-İşlevsizlik	r	.341	.356	.308
	p	.000**	.000**	.000**
AÇİBÖ- Yoksunluk	r	.314	.305	.382
	p	.000**	.000**	.000**
AÇİBÖ - Kontrol Güçlüğü	r	.245	.284	.361
	p	.003**	.001**	.000**

*p<0.05 **p<0.01

İBÖ-Kontrol kaybı alt boyutu ile AÇİBÖ-Sosyal soyutlanma ($r=0.345$, $p<0.01$), AÇİBÖ-İşlevsizlik ($r=0.341$, $p<0.01$) ve AÇİBÖ-Yoksunluk ($r=0.314$, $p<0.01$) alt boyutları arasında pozitif yönlü, orta ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 15).

İBÖ-Kontrol kaybı alt boyutu ile AÇİBÖ-Kontrol güçlüğü alt boyutu arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.245$, $p<0.01$) (Tablo 15).

İBÖ-Daha fazla online kalma isteği alt boyutu ile AÇİBÖ-Sosyal soyutlanma ($r=0.343$, $p<0.01$), AÇİBÖ-İşlevsizlik ($r=0.356$, $p<0.01$) ve AÇİBÖ-Yoksunluk alt boyutları ($r=0.305$, $p<0.01$) arasında pozitif yönlü, orta ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 15).

İBÖ-Daha fazla online kalma isteği alt boyutu ile AÇİBÖ-Kontrol güçlüğü alt boyutu arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.284$, $p<0.01$) (Tablo 15).

İBÖ-Sosyal ilişkilerde olumsuzluk alt boyutu ile AÇİBÖ-Sosyal soyutlanma alt boyutu arasında pozitif yönlü, orta ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.450$, $p<0.01$) (Tablo 15).

İBÖ-Sosyal ilişkilerde olumsuzluk alt boyutu ile AÇİBÖ-İşlevsizlik alt boyutu arasında pozitif yönlü, orta ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.308$, $p<0.01$) (Tablo 15).

İBÖ-Sosyal ilişkilerde olumsuzluk alt boyutu ile AÇİBÖ-Yoksunluk alt boyutu arasında pozitif yönlü, orta ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.382$, $p<0.01$) (Tablo 15).

İBÖ-Sosyal ilişkilerde olumsuzluk alt boyutu ile AÇİBÖ-Kontrol güçlüğü alt boyutu arasında pozitif yönlü, orta ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.361$, $p<0.01$) (Tablo 15).

5. TARTIŞMA

Günümüzde teknolojik aletler ile çocukların tanışması erken yaşlarda başlamaktadır. Özellikle okul öncesi çocukları, dönem özellikleri gereği heyecanlı, meraklı ve aktif olurlar. Bu özellikleri ile birlikte çevreye sağladıkları uyum artmaktadır. Bu konudaki en önemli sorun erken çocukluk döneminde teknolojik alet kullanımının, çocuklara yönelik güvenli bir şekilde sağlanmamasıdır.

Çalışmada çocukların internet kullanmaya başlama yaşı 1-5 aralığında değişmekte olup ortalaması 3.51'dir (Tablo 1). Ebeveynler çocuklarının günlük ortalama 75.46 dakika internet kullanımına izin vermektedir (Tablo 2). Akçay ve Özcebe (2012), 93 çocuk ve ailesi ile yaptıkları çalışmada, 4-6 yaş arasındaki çocukların bilgisayar oyun oynama sürelerinin uzun olduğunu bildirmiştir (75). Çelik (2017) yaptığı çalışmada 4-6 yaş grubu çocukların %57.6'sının hafta içi, %76.3'ünün hafta sonu ekran kullanım (tablet, televizyon, cep telefonu, bilgisayar) sürelerinin iki saatin üzerinde olduğunu belirtmiştir (71). Genç (2014), çalışmasında bir yaşından küçük bebeklerin günde en az bir saat televizyon izlediğini ve çocukların iki yaşından önce akıllı telefon ve tabletleri kullanmaya başladığını belirtilmektedir (76). Hong Kong'da 3-6 yaş arasındaki 202 okul öncesi çocuklarının ebeveyni ile gerçekleştirilen bir çalışmada ebeveyn ve çocukların %64.4'ünde dijital teknolojiye harcanan zaman bir saatten az olarak belirtilmiştir (77). Pınar ve ark. (2018) aktardığına göre; Avrupa ülkesinde (özellikle Almanya, İsviçre, Avusturya ve Norveç) üç yaşından önce televizyon, bilgisayar, oyun konsolu, tablet ve cep telefonu kullanılmasına izin verilmediği ayrıca 3-6 yaş aralığındaki çocukların 30 dakikadan fazla ekran kullanımına izin verilmemesi gerektiğini belirtilmiştir (78).

Türkiye'de 2010-2015 yılları arasında 9-16 yaş grubu çocukların internet kullanım oranlarının incelendiği bir çalışmada, 2010 yılında çocukların yalnızca %3'ü dışarıdayken, okula veya başka bir yere giderken internet kullandığı, 2010-2015 yılları arasında ise bu oranın %54'e yükseldiği görülmüştür (79). Amerika'da 2011 yılında yapılan bir çalışmada, 0-8 yaş aralığındaki çocukların %52'sinin teknolojik alet kullandığı ve 2013 yılında aynı araştırma verisi bu oranın %75'e çıktığı belirtilmiştir (80). Lise öğrencileri ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun 8-9 yaşından beri internet kullandığı belirlenmiştir (65).

Adana’da lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada internet kullanımına başlama yaşı düştükçe internet bağımlılığı oranının arttığı gözlenmiştir (81). Ülkemizde yapılan çalışmalarda genellikle internet kullanım oranının hızla arttığı ve çocuklarda internet kullanım yaşının düştüğü görülmektedir (82, 83, 84, 85). Çocukların internet kullanımına başlama yaşı düştükçe internet bağımlılığı oranının arttığı düşünülmektedir. Bu çocuklarda internet bağımlılığının engellenebilmesi için erken dönemde önlem alınması önemlidir. APA (86), çocukların günde iki saatten fazla ekrana bakmamaları, iki yaşın altındaki çocukların ise hiçbir şekilde ekran karşısına geçmemeleri konusunda uyarılmaktadır (86). Araştırmada çocukların internet kullanım yaşlarının düştüğü ve internet kullanım sürelerinin arttığı görülmektedir. Bu durumun son yıllarda teknolojik aletlerin yaygınlığının ve ulaşılabilirliğinin artmasına bağlı olduğu düşünülmektedir.

Çocukların internete bağlanma araçları incelendiğinde, %77.4 oranında akıllı telefon, %40.4 oranında tablet ve %12.3 oranında kişisel bilgisayarlar olduğu görülmektedir (Tablo 3). Aral ve Doğan Keskin (2018), 181 ebeveyn ile çalıştıkları bir araştırmada, 0-6 yaş aralığındaki çocukların %44.8’i cep telefonu, %43.1’i tablet ve %21’i bilgisayar kullandığını belirtmiştir (85). Aynı çalışmada, çocukların 12-23 aylar arasında cep telefonu ile 24-35 aylar arasında iken ise bilgisayar ve tablet ile tanıştıkları sonucuna ulaşılmıştır (85). Çocukların ekran kullanımı ile ilgili önceki yıllarda yapılan çalışmalar daha çok çocukların televizyon ve bilgisayar kullanımı üzerineyken (69, 87, 88, 89, 90, 91) son yapılan çalışmalar çocukların tablet ve akıllı telefon kullanımı üzerine olduğu görülmüştür (34, 71, 92, 93, 94, 95, 96). Bu sonucun bilgi teknolojisinin ilerlemesi ve ulaşılabilirliğinin artması nedeniyle son yıllarda tablet, akıllı telefon gibi teknolojik aletlerin yaygınlaşmasına bağlı olduğu düşünülmektedir.

Çocukları internet kullanırken bu durumdan endişe duyan ebeveynlerin oranı %73.2, internet güvenlik uygulaması kullanan ebeveynlerin oranı %53.5 olarak tespit edilmiştir (Tablo 4). Türkiye’de güvenli internet kullanımını sağlamak amacıyla yapılan bir tez çalışmasında etkinlikler, basılı ve görsel materyaller, bilinçlendirme seminerleri, ihbar hattı, farkındalık ve tanıtım kampanyaları, teknik ve yasal önlemler belirtilmiş ve ülkemizde yapılan faaliyetler özetlenmiştir. Bu çalışmada, internet

sitelerini engelleyecek yazılımları kullanan ebeveynlerin oranları 2010-2015 yılları arasında %33.9'dan %40.3'e yükseldiği görülmüştür. (79). Kaşıkçı ve ark. (2014) çalışmasında ise; çocuklar ve ebeveynlerin internet güvenliği konusunda yetersiz bilgi sonucu, kendilerine bilinçsiz ve bilgisizce güven duydukları belirtilmiştir (52). Ayrıca ebeveynlerin kolay kullanabilecekleri filtreleme, kısıtlama ve kontrol etme mekanizmaların önemi ve Türkiye'deki çocukların Avrupa ortalamasına göre en düşük düzeyde internet okuryazarlığına sahip oldukları ifade edilmiştir (52). Çalışma sonuçlarına baktığımızda yıllar içerisinde internet güvenlik uygulaması kullanımı artmakla birlikte yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Ebeveynlerin %87.3'ü çocuklarının internet kullanırken bazı uygulamalara izin vermediklerini ifade etmişlerdir. Ebeveynler tarafından izin verilmeyen uygulamalar arasında ilk üç sırayı sosyal medyayı kullanma (%70.2), youtube kullanma (%57.3) ve kişisel verilere girme (%57.3); son sıralarda ise çizgi film seyretme (%8.9) ve oyun oynanma (%17.7) olduğu gözlenmiştir (Tablo 5). Araştırma bulgularımıza benzer şekilde Aral ve Doğan Keskin'nin 0-6 yaş arasındaki çocukların teknolojik alet kullanımını incelediği çalışmasında; cep telefonu, tablet ve bilgisayarı en fazla “çizgi film izleme” ve “dijital oyun oynama” amacıyla kullandıklarını belirtmiştir (85). Avinç (2017), 0-8 yaş aralığındaki çocuklarla gerçekleştirdiği çalışmasında, çocukların mobil cihaz kullanım etkinliklerinden 0-4 yaş aralığında video izleme (çizgi film, video klip), 5-8 yaş aralığında ise oyun oynamayı tercih ettikleri görülmüştür (95). Bu sonucun, araştırmanın 4-6 yaş çocuklarla yürütülmesi ve bu yaş grubunun youtube veya sosyal medya sitelerinden gelebilecek tehlikelere karşı kendilerini koruyamayacağı düşüncesi ile ebeveynlerin bu tip uygulamaları kullanmalarına izin verilmediği düşünülmektedir.

Ebeveynlerin büyük çoğunluğu (%73.2) çocuklarına yemek yedikten sonra internet kullanma izni verirken, %22.5'i yemek yeme sırasında, %21.8'i ise uyumadan önce çocuklarının internet kullanımına izin verdiğini ifade etmiştir (Tablo 6). APA (2016), çocuklara yemek yeme sırasında ve uyumadan bir saat öncesine kadar hiçbir ekran kullanımını önermemektedir (53). Kanada'da üç yaşındaki 157 çocuk ile yapılan çalışmada, yemek yeme sırasında ekran kullanım alışkanlığının hem hafta içi hem hafta sonu günlerde ekran süresini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır (97). Gündoğdu ve ark. (2016) çalışmasında 2-6 yaş arasında 102 çocuğun %86'sının yemek saatinde teknolojik alet kullandığı belirlenmiştir (83). Çalışmamızın desteklediği gibi

çocukların yeme yeme sırasında daha çok internet ya da ekran kullanımına izin verilmesi, çocukları oyalama ve yemek yemesini tamamlama amacıyla olduğu düşünülmektedir.

Çocuklarının internet kullanımını sınırlandıran veya izin vermeyen ebeveynlerin %68.3'ü çocuklarından tepki aldıklarını belirtmişlerdir. Ebeveynleri tarafından internet kullanımı sınırlanan veya izin verilmeyen çocukların %60.8'i tepkilerini öfkeyle, %56.7'si ağlayarak ve %39.2'si bağırarak verdiği görülmüştür (Tablo 7). Tonguç ve Sezgin (2016) okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveynleri ile yaptıkları çalışmalarında cihaz kullanmadan önce uyması gereken kuralların ebeveyn tarafından hatırlatılması ile ilgili ifadeye “Hiç katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” cevabını veren ebeveynlerin oranı %20.3, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” seçeneğini işaretleyenlerin oranı ise olarak %57.5 olarak tespit edilmiştir (6). Yine aynı çalışmada mobil cihazları, kullanım süresi sonunda ebeveynlerin geri almada zorluk çektikleri belirlenmiştir (6). APA (2016) ebeveynlere, mobil cihazların kullanımı konusunda tutarlı kurallar konulmasını önermektedir (53). Çocukların internet kullanımı konusunda ve internet kullanımının kontrol altına alınabilmesi için birtakım kuralların belirlenmesi ve bu kuralların uygulanmasında kararlı olunması gerektiği bilinmektedir. Çocuklarının internet kullanımını sınırlandıran ya da izin vermeyen ebeveynlerin büyük oranda çocuklarından tepki alması kuralların konulması ve uygulanması konusunda ebeveynlerin kararlı olmadıklarını düşündürmektedir.

Ebeveynlerin cinsiyetlerine göre ÇABIÖ-Çatışma puanları incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 10). Annelerin puan ortalamasının babalara göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Türk toplumunda kadının çalışma yaşamına daha fazla girmesi ve ekonomik güç elde etmesi, babanın evin geçimini sağladığı, annenin ise ev işleri ve çocuk bakımıyla ilgilendiği geleneksel rolleri değişmeye başlamıştır (98). Değişen rolleriyle babalar, geçmişe oranla çocuklarıyla daha fazla zaman harcamaya ve çocuk bakımıyla ilgili daha fazla sorumluluk almaya başlasa da çocuğun gereksinimlerinin karşılanması ile ilgili temel sorumluluğun hala annede olduğu birçok aile vardır. Annenin çocukla daha sıkı bir ilişki içinde olması annenin çocuğa daha çok kurallar koymasına, çocukla çatışmasına ve çocuk bakımıyla ilgili daha çok yorulmasına neden olabilmektedir. Annelerin çatışma alt boyutundan yüksek puan almasının bu sonuca bağlı olabileceği düşünülmektedir. Kuzu'nun (2011) İnternet ve Aile isimli

çalışmasında; çocukların babalarından, babaların ise annelerinden daha sık psikososyal sorun yaşadıkları ve aile bireylerinin internet kullanım süreleri arttıkça, yaşadıkları psikososyal soruların da arttığı gözlenmiştir (99). Bu çalışmadan yola çıkarak problemlili internet kullanımı nedeniyle aile içerisinde yaşanan psikososyal sorunlar ebeveynler ve çocuklar arasında çatışmaya yol açabilir.

Ebeveynlerin gelir durumlarına göre ÇABIÖ-Çatışma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 12). Geliri giderinden az olan ebeveynler “Çatışma” alt boyutundan, geliri giderine eşit ya da geliri giderinden fazla olan ebeveynlere göre anlamlı derecede yüksek puan almışlardır. Yapılan çalışmalarda da ailenin ekonomik durumunun çocuğuna tutumunu ve ilişkisini etkilediği belirlenmiştir (100, 101, 102). Okul öncesi (100, 101) ve okul çocuklarında (102) ailenin aylık gelir düzeyi arttıkça ebeveynlerin istedik tutumlarının arttığı görülmüştür. Şanlı ve Öztürk (2012) çalışmalarında geliri giderden az olan annelerin ‘Ev Kadınlığını Reddedici’ ve ‘Eşle Çatışma’ alt boyut puan ortalamalarının geliri giderden fazla annelerin puan ortalamalarından anlamlı derecede yüksek olduğunu belirlemişlerdir (103). Ailedeki ekonomik sıkıntının ebeveyn çocuk ilişkisine yansması mümkündür. Bu sıkıntılar nedeniyle hem eşler hem de anne, baba ve çocuk arasında çatışma yaşanabilir.

Çocuk sayısı değişkeni ile AÇİBÖ alt boyutları arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0.249$, $r=0.229$, $r=0.240$, $r=0.245$, $p<0.05$) (Tablo 13). Çocuk sayısı arttıkça çocukların AÇİBÖ puan ortalamaları artmaktadır. AÇİBÖ, ailelerin çocuklarının internet kullanım durumları hakkında görüşlerinin belirlenmesine yönelik olarak geliştirilmiştir. Bu sonucun ailedeki çocuk sayısı arttıkça ailenin çocuklarına ayırdığı kaliteli zamanın azalmasına ve internetin çocuklarını oyalamak için bir araç olarak kullanımlarına bağlı olabileceği düşünülmektedir.

Çocuk ve ebeveynin yaş değişkeni ile AÇİBÖ – Yoksunluk alt boyutu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$) (Tablo 13). Çocuğun ve ebeveynin yaşı arttıkça yoksunluk alt boyut puan ortalaması artmaktadır. Çalışmamızdaki çocuklar için yoksunluk alt boyutu; çocukların internet kullanımını sınırlandığında ya da engellendiğinde ortaya çıkan tepkileri (öfkelenme, ağlama, bağırma vb.) olarak yorumlanmaktadır. Young (1999) ”patolojik kumar oynama kriterleri”, Goldberg (1996) “madde bağımlılığı kriterleri” ve Griffiths (1999)

“bağımlı davranış ölçütleri”nde belirtildiği gibi ortak kavram olarak yoksunluk maddesi ele alınmış ve internet kullanımının sınırlandırıldığı ya da engellendiğinde ortaya çıkan huzursuzluk, sinirlilik, titreme gibi belirtiler olarak ifade etmişlerdir (104, 105, 106). Bu sonucun çocuğun yaşı arttıkça internet kullanımının sınırlandırılmasına bağlı oluşan yoksunluğun artmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Yen ve ark (2009) Tayvan’da yapılan bir çalışmada “internet bağımlılığı” tanı ölçütlerini kullanarak geliştirdikleri problemlili cep telefonu kullanımı anketine göre çocukların telefon kullanımına müdahale edildiğinde yaşadıkları yoksunluk oranı %27.0 olarak bulunmuştur (107). İnternet kullanımının yaygınlaşması ile akıllı telefonu ve tablet çocukların dünyasında hızlı bir şekilde yer edinmiştir. Vaktinin çoğunu evde geçiren okul öncesi dönem çocuklarının en yakın arkadaşı akıllı telefonlar ve tabletler olmuştur. Çocukların bu teknolojik aletlerle erken yaşta tanışmaları internet kullanımının problemlili hale gelmesine neden olmaktadır. Bu nedenle yaş ile birlikte çocuklarda yoksunluk belirtilerinin artması beklendik bir sonuç olarak düşünülebilir.

Günlük ortalama internet kullanımı süresi değişkeni ile AÇİBÖ-Sosyal Soyutlanma ($r=0.358$, $p<0.05$), İşlevsizlik ($r=0.339$, $p<0.05$), Kontrol Güçlüğü ($r=0.352$, $p<0.05$) alt boyutları arasında pozitif yönlü, orta ve Yoksunluk ($r=0.246$, $p<0.05$) alt boyutu arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmüştür (Tablo 13). Çocukların günlük ortalama internet kullanımı süreleri arttıkça sosyal soyutlanma, işlevsizlik ve kontrol güçlüğü alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları artmaktadır. Sosyal soyutlanma ve işlevsizlik alt boyutları çocuğun çevresindeki insanlar ve arkadaşlarıyla birlikte olmak yerine internette vakit geçirmeyi tercih ettiğini göstermektedir. Kontrol güçlüğü ve yoksunluk alt boyutu ise çocuğun internet kullanımına sınır getirmede yaşanan ve internet kullanıma bağlı görülen sorunlarla ilgilidir. Çocuğun internet kullanım süreleri arttıkça bu alt boyutlardan yüksek puan alması beklenen bir sonuçtur.

Ebeveynlerin çocuklarıyla ilişkilerini değerlendiren, ÇABIÖ’ nin olumsuz ilişkileri yansıtan alt boyutu olan çatışma boyutu ile çocuğun internet kullanımı arasında pozitif yönlü; ÇABIÖ’ nin olumlu ilişki alt boyutu ile ebeveyn ve çocuğun internet kullanımı arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.01$) (Tablo 14). Aile ilişkilerinin yetersiz olduğu aile ortamında çocuğun gelişimi engellenmiş olur. Çocuk kendi düşünce ve duygularının önemli olmadığını düşünerek bazı arayışlara girebilir (10, 99). Bu durumun temel sonucu olarak aile içi ilişkilerle

karşılanamayan ihtiyaçlar internet (akıllı telefon, tablet, bilgisayar vb.) kullanımına yönelme ile giderilmeye çalışılır. Aile üyeleri ile karşılayamadığı duygusal ihtiyaçları karşılamak için internete sığınabilir. Bu durumu destekler şekilde lise öğrencilerinde aile içi ilişkilerle internet kullanım özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, yapılan görüşmeler sonucu aileleriyle ilişkileri kopuk olan öğrenciler, aileleriyle beraber yeterince paylaşım yapamadıkları için internete girdiklerini ifade etmişlerdir (65). Balkan (2011), üniversite öğrencilerinde bilgisayar-internet bağımlılığı ve aile fonksiyonları arasındaki ilişkisinin incelediği çalışmasında bilgisayar kullanımı ile aile fonksiyonları arasında negatif ilişki saptamıştır (108). Ancak 4-6 yaş grubu çocuklarda Çelik (2017) çocukların ekran kullanımı ile aile işlevleri arasında ilişki bulunamamıştır (71). Araştırma bulgularındaki farklılıkların yaş gruplarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

İBÖ ebeveynlerin internet kullanımı, AÇİBÖ çocukların internet kullanımı durumlarının değerlendirilmesi amacıyla kullanılmış ölçüm araçlarıdır. Ebeveynlerin ve çocukların internet kullanım durumlarını değerlendirdiğimizde genel olarak ebeveynlerin internet kullanımı ile çocukların internet kullanımı arasında pozitif yönlü, orta ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 15). Yapılan çalışmalarda da anne ve babanın ekran kullanım süresi ile çocuğun ekran kullanım arasında ilişki olduğu anne ve babanın ekran kullanım süresi arttıkça çocuğunda ekran kullanım süresi arttığı görülmüştür (71, 109, 110). Bu bulgular çalışma bulgularımızı destekler şekilde ve beklendiği bir sonuçtur.

Ebeveynlerin internet kullanımlarını değerlendiren, İBÖ, anne babaların internet kullanım süreleri ve sosyal ilişkileri durumlarını ölçmektedir. Çalışmamızda ebeveynlerin internet kullanım oranları arttıkça ebeveyn çocuk ilişkisinin olumsuz etkilendiği görülmüştür. Yapılan ayrıntılı literatür taraması sonucu ebeveyn ve çocukların internet kullanımı ile aile işlevleri arasındaki ilişkiyi değerlendiren sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Çalışmamıza benzer olarak yapılan bir çalışmada, annenin hafta içi, babanın hafta içi ve hafta sonu ekran kullanım süreleri ile aile işlevleri puan ortalamaları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır (71). Zayıf ilişkilerin olduğu ailelerde herkes kendi dünyasında yaşar. Ebeveynler ve çocukları arasında birbirinden uzaklaşma ve birbirine yabancılaşma gözlenebilir. Ortak ilgilerin paylaşımının azaldığı bu aile ortamında herkes evin farklı bir odasında ayrı bir yaşam sürdürebilir (65). Dolayısıyla aile içi ilişkiler zayıflar.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynleri ile olan ilişkilerinin internet kullanımları üzerine etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmamızda elde edilen sonuçlar aşağıda özetlenmiştir:

- Ebeveynlerin yaşları 25-51 aralığında değişmekte olup ortalaması 35.58,
- Çocukların yaşları, 4-6 yaş aralığında değişmekte olup ortalaması 5.08,
- Çocukların ortalama internet kullanmaya başlama yaşı 1-5 aralığında değişmekte olup ortalaması 3.51,
- Ebeveynlerin çocuklarına günlük ortalama 75.46 dk. internet kullanım izni vermekte olduğu,
- Çocukların %77.4 oranında akıllı telefon, %40.4 oranında tablet ve %12.3 oranında kişisel bilgisayarlar kullandığı,
- Çocuklarının internet kullanımı konusunda endişe duyan ebeveynlerin oranı %73.2 olduğu,
- İnternet güvenlik uygulaması kullanan ebeveynlerin oranı %53.5 olduğu, İnternet kullanımında çocukların teknolojik aletler kullandığı uygulamalar arasında ebeveynlerin izin vermediği uygulamalar incelendiğinde; sosyal medyayı kullanma (%70.2), youtube kullanma (%57.3) ve kişisel verilere girilmesi (%57.3) olduğu,
- Çocukların interneti kullanma zamanlarına bakıldığında %73.2'sinin yemek yedikten sonra, %22.5'inin yemek yeme sırasında ve %21.8'inin uyumadan önce olduğu,
- İnternet kullanımına izin verilmeyen çocukların ebeveynlerine karşı gösterdikleri tepkileri incelendiğinde; %60.8'inin öfkelenildiği, %56.7' sinin ağladığı ve %39.2'sinin bağırdığı belirlenmiştir.
- Ebeveynlerin cinsiyetlerine, gelir durumuna, göre ÇABIÖ-Çatışma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu,
- Çocuk sayısı değişkeni ile AÇİBÖ alt boyutları arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu,
- Çocuk yaşı değişkeni ile AÇİBÖ -Yoksunluk alt boyutu arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu,

- Ortalama internet kullanımı değişkeni ile AÇİBÖ – Sosyal Soyutlanma, AÇİBÖ – İşlevsizlik ve AÇİBÖ – Kontrol Güçlüğü alt boyutları arasında pozitif yönlü, orta ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu,
- Ebeveyn yaş değişkeni ile AÇİBÖ – Yoksunluk alt boyutu arasında pozitif yönlü, zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

6.2. Öneriler

Çalışma sonunda ebeveynlere yönelik öneriler aşağıda özetlenmiştir:

- Çocuklara rol model olan ebeveynlere, internet kullanımı konusunda öncelikle kendilerini gözden geçirmeleri ve gereken girişimi yapmaları konusunda rehberlik edilmesi,
- Teknolojik alet kullanımında çocukların maruz kaldıkları internet riskleri konusunda farkındalık ve yönlendirme çalışmalarının yapılması,
- Ebeveynlere, çocukların internet kullanımı konusunda kurallar koymalarının ve bu kurallara uymalarındaki kararlılığın öneminin anlatılması,
- Ebeveynler çocuklarının akıllı telefon, tablet gibi teknolojik aletlere erişimini, internet kullanımını sınırlandığında ya da engellediğinde çocukların onlara karşı gösterdikleri tepkiler ve bu duruma karşı çözüm yolları ile ilgili rehberlik edilmesi,
- Ebeveynler çocuklarının problemlili internet kullanımını artmasını engellemek için çocukları ile birlikte oyun etkinliklerini arttırabilir; spor, müzik kursu, resim kursu gibi sosyal etkinliklere yönlendirilmesi önerilmektedir.

Çalışma sonunda araştırmacılara yönelik öneriler aşağıda özetlenmiştir:

- Türkiye genelinde 4-6 yaş arasındaki çocuklar tarafından akıllı telefon (mobil), tablet veya bilgisayar gibi teknolojik aletlerin kullanılması, internet kullanımı veya problemlili internet kullanımı içerikli niteliksel çalışmalar planlanması,
- Çocukların internet kullanım becerileri ve internet alanındaki riskleri konusunda karşılaştırmalı çalışmalar gerçekleştirilmesi,
- Çocukların ebeveynleriyle ilişkilerinde çatışma yaşadıkları için mi daha çok internet kullanımına yöneldikleri, ya da daha fazla internet

kullandıkları için mi çatışma yaşadıklarını belirlemeye yönelik daha ayrıntılı çalışmaların planlanması,

- Özellikle 0-6 yaş aralığındaki çocuklar için problemlerini internet kullanımı, mobil teknolojilerin kullanımı ile ilgili ölçek geliştirme çalışmaları yapılması önerilmektedir.

7. KAYNAKLAR

1. Conk Z, Başbakkal Z, Bal Yılmaz H, Bolışık B. Pediatri Hemşireliği. s.35-82, Akademisyen Tıp Kitapevi, Ankara, 2013.
2. Bayhan P, Artan İ. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. Morpa Yayınları, s.77, İstanbul, 2004
3. Oktay A. Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem. 3.Baskı, s.3-13, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 2002.
4. Sevinç, M. ve Evirgen, S. Okul öncesi eğitim merkezlerinde verilen anne destek programlarının anneler üzerindeki etkileri, OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı, (Ed. G. Haktanır ve T. Güler) İstanbul: YA-PA yayınları, Cilt: 2, s.99-120, 2004.
5. Yavuzer H. Çocuğunuzun İlk Altı Yılı. s.15, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2004.
6. Sezgin E, Tonguç G. Okul öncesi eğitimde mobil teknolojilerin kullanılmasına yönelik örnek bir araştırma. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi 5(34), 2016.
7. Çocuk Hakları Bildirgesi web sitesi: [https://tr.wikisource.org/wiki/ %C3%87ocuk_Haklar%C4%B1_Bildirgesi](https://tr.wikisource.org/wiki/%C3%87ocuk_Haklar%C4%B1_Bildirgesi) Erişim tarihi: 02.01.2018
8. Gülay H. 5-6 yaş çocuklarına yönelik akran ilişkileri ölçeklerinin geçerlik güvenirlik çalışmaları ve akran ilişkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul, 2008.
9. Giddens A. Sociology, Polity Press, p.211, Cambridge, UK, 2006.
10. Çalışkan N, Aslandere M. Aile içi iletişim ve siber yaşam: teorik bir çözümleme. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi 15(2):263-277, 2014.
11. Akyüz, E. Çocuğun bilgi edinme ve zararlı yayınlara karşı korunma hakkı. I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı, Cilt 1 s.115-132, 2013.
12. Tuna C. Ortaokul öğrencilerinin ebeveynleriyle olan bağlanma ilişkisinin internet bağımlılığına etkisi. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015.
13. Acat M. Aile İçi Uyumlu Etkileşim, T.C Anadolu Üniversitesi Yayını, Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir, 2012.

14. Ekşi F, Ümmet D. Internet addiction as a problem of interpersonal communication and cyber bullying: Evaluation in terms of psychological consultation. *Journal of Values Education* 11(25):91–115, 2013.
15. Holloway DJ, Green L, Stevenson K. Digitods: Toddlers, Touch Screens and Australian Family Life. *M/C Journal* 18(5), 2015.
16. Kabali HK, Irigoyen MM, Nunez-Davis R, Budacki JG, Mohanty SH, Leister KP, Bonner RL. Exposure and use of mobile media devices by young children. *American Academy of Pediatrics* ISSN: 0031-4005 DOI: 10.1542/peds. 2015-2151, 2015.
17. Türkiye İstatistik Kurumu web sitesi. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27819> (2015, 2017, 2018 raporu) Erişim Tarihi: 08.02.2019
18. Livingstone S, Görzig A, Ólafsson K. Disadvantaged Children and Online Risk, EU Kids Online, 2011, Erişim adresi: <http://eprints.lse.ac.uk/id/eprint/39385> Erişim tarihi: 11.02.2019
19. Oktay A. Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem, s.26-100. Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 2007.
20. Törüner E, Büyükgönenç L. Çocuk Sağlığı Temel Hemşirelik Yaklaşımları. s.34-56. Göktuğ Yayıncılık, Ankara, 2012.
21. Yavuzer H. Çocuk Eğitimi el Kitabı. s.10-20, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2016.
22. Aydın B. Çocuk ve Ergen Psikolojisi. s.230, Nobel basımevi, Ankara, 2005.
23. Poyraz H, Dere H. Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri. 2. Baskı, s.1-17, Anı Yayıncılık, Ankara, 2003.
24. Oğuzkan Ş, Oral G. Okul Öncesi Eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Evi, s.2-12, İstanbul, 1998.
25. Hockenberry M, Wilson D. Wong's Essentials of Pediatric Nursing. Elsevier, p.31-31, Vol. 23 Issue 25, New York, ABD, 2010.
26. Santrock JW. Yaşam Boyu Gelişim Psikolojisi (Çev.Ed: Yüksel G) 250, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Yayın, Ankara, 2015.
27. Yavuzer H. Çocuk psikolojisi. s.12-96, Remzi Kitabevi. İstanbul, 2012.
28. Yavuzer H, Demir İ. Yeni Kuşak Anne-Babalar ve Çocukları. 1.Baskı, s.49-162, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2016.
29. National Sleep Foundation web sitesi. https://www.sleepfoundation.org/sites/default/files/inlinefiles/SIAP_2011_Summary_of_Findings.pdf Erişim Tarihi: 05.07.2018

30. Carvalho Bos S, Gomes A, Clemente V, Marques M, Pereira AT, Maia B, Soares MJ, Cabral AS, Macedo A, Gozal D, Azevedo MH. Sleep and behavioral/emotional problems in children: A population-based study. *Sleep Medicine*. 10:66-74. DOI:10.1016 / j.sleep.2007.10.020, 2009.
31. Lumpkin A. *Introduction to Physical Education, Exercise Science, and Sport Studies* McGraw-Hill, 635-637, New York, 2011.
32. Lenroot RK, Giedd JN. Brain development in children and adolescents: Insights from anatomical magnetic resonance imaging. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews* 30: 718-729, 2006.
33. Furstenberg FF. Fathering in the inner city. *J Fam Psychol* 24:143-185, 1999.
34. Yücelten E. Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığının bağlanma stilleri ile ilişkisinin incelenmesi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2016.
35. Rothbaum F, Rosen K, Ujiie T, Uchida N. Family systems theory, attachment theory, and culture. *Family Process* 41(3), 2002.
36. Kesebir S, Özdoğan Kavzoğlu S, Üstündağ MF. Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 3(2):321-342, 2011.
37. Çağdaş A, Seçer Z. Anne-Baba Eğitimi. s.119-166, Kök Yayıncılık, Ankara, 2006.
38. Yavuzer, H. Ana-Baba ve Çocuk. 28. Basım, s.15-43, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2018.
39. Akyol KA. Anne-baba-çocuk ilişkisi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi* Sayı: 36, 2003.
40. Geçtan E. *Psikanaliz ve Sonrası*. 5. Basım, s.41, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.
41. Gander M, Gardiner H. Çocuk ve Ergen Gelişimi (Çev.Ed: Onur B) s.279-281 İmge Kitabevi, İstanbul, 2001.
42. Senemoğlu N. *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. 21. Baskı s.72-81, Pegem Akademi Ankara, 2012.
43. Saygı D. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’ nin Türkçe’ ye uyarlanması ve anne-çocuk ilişkisinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans, İstanbul, 2011.
44. Ebru E. *Sigmund Freud Ruh ve Haz*. s.173-179, Kafekültür Yayıncılık, İstanbul, 2014.

45. Öz S. Farklı aile yapılarındaki 6 yaş çocuklarının aile ilişkilerini algılayışlarındaki benzerlik ve farklılıkların incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.
46. Kandır A, Alpan Y. Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. Aile ve Toplum 4(14) ISSN: 1303-0256, 2008.
47. Güvenir H, Altay Akgül M. İnternetin tarihi ve Türkiye. Dergi Bilkent 4:8-19, 2005.
48. Cicioğlu M. Öğrencilerin problemleri internet kullanımı ve siber zorbalık davranışlarına ilişkin görüşleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Bolu, 2014.
49. We Are Social web sitesi. <https://wearesocial.com/uk/special-reports/digital-in-2017-global-overview> Erişim Tarihi: 01.07.2018
50. Arısoy Ö. Internet addiction and its treatment. Current Approaches in Psychiatry 1(1): 55-67, 2009.
51. Çelen FK, Çelik A, Seferoğlu, SS. Çocukların internet kullanımları ve onları bekleyen çevrim-içi riskler. XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildiriler Kitabı, İnönü Üniversitesi, Malatya, 2 - 4 Şubat 2011.
52. Kaşıkçı DN, Çağıltay K, Karakuş T, Kurşun E, Ogan C. Türkiye ve Avrupa' daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. Eğitim ve Bilim 39(171), 2014.
53. American Academy of Pediatrics (AAP). Media and Young Minds Pediatrics 138(5). DOI: 10.1542/peds.2016-2591, 2016.
54. Kuyucu M. Gençlerde akıllı telefon kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı sorunsalı: "Akıllı telefon (kolik)" üniversite gençliği. Global Media Journal TR Edition 7(14), 2017.
55. Aboujaoude E. Problematic internet use: An overview. World Psychiatry 9(2):85-90, 2010.
56. Dinç M. İnternet Bağımlılığı, Ne Bilmeliyiz, Ne Yapmalıyız? 2. Baskı, s.15, Yeşilay Yayınları, İstanbul, 2014.
57. Weinstein A. Lejoyeux M. Internet addiction or excessive internet use. The American Journal of Drug and Alcohol Abuse 36(5):277-283, 2010.

58. Young KS, Rogers RC. The relationship between depression and internet addiction. *CyberPsychology and Behavior* 1(1): 25-28, 1998.
59. Davis RA. A cognitive-behavioral model of pathological Internet use. *Computers in Human Behavior* 17:187-195, 2001.
60. Caplan SE. Relations among loneliness, social anxiety, and problematic Internet use. *CyberPsychology & Davranış* 10 (2): 234-42, 2006.
61. Cao H, Sun Y, Wan Y, Hao J, Tao F. Problematic Internet use in Chinese adolescents and its relation to psychosomatic symptoms and life satisfaction. *BMC Public Health* 11(1):123-138, 2011.
62. Noyan CO, Darçın AE, Nurmedov S, Yılmaz O, Dilbaz N. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinin kısa formunun üniversite öğrencilerinde Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 16 (1):73-81, 2015.
63. Bayhan P, Uçar E, Işıkoğlu Erdoğan N, Bencik Kangal S, Özdemir S, Uçar Ö, Çetin E, Özkızıklı S. Okul Öncesi Eğitimde Teknolojinin Rolü. Ed: Bayhan P. 1.Basım, s.14-22, Hedef CS Basın Yayın, Ankara, 2018.
64. Bayhan P, Bencik Kangal S, Özkızıklı S. An overview of developmental perspective Nintendo Wii games. 3. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Bildiriler Kitabı, Adana, 12-15 Eylül 2012.
65. Bayraktutan F. Aile içi ilişkiler açısından internet kullanımı. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Yapı-Sosyal Değişme Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.
66. McQueen A, Cress C, Tothy A. Using a tablet computer during pediatric procedures: A case series and review of the “apps”. *Pediatric Emergency Care* 28(7): 712-714, 2012.
67. Acat M. Aile İçi Uyumlu Etkileşim. T.C Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2688, Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir. 2012.
68. İskender M, Akın A. Social Self-Efficacy, Academic Locus of Control and Internet Addiction, *Computers & Education* 54(4): 1101-1106, 2010.
69. Kılavuz B. İnternet kullanmanın ilköğretim öğrencilerinin psikososyal durumlarına etkileri. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Programı Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 2013.
70. Daramola, D. Young children as internet users and parents perspectives. University of Oulu Department of Information Processing Science Master's Thesis, Finland, 2015.

71. Çelik E. 4-6 yaş çocukların ekran kullanımının ebeveyn ekran kullanımı ve aile işlevleri ile ilişkisi. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı Doktora Tezi, Adana, 2017.
72. Şahin C, Korkmaz Ö. İnternet bağımlılığı ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi 32:101-115, 2011.
73. Eşgi N. Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği' nin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Kastamonu Eğitim Dergisi 22(2): 807-839, 2014.
74. Akgün E, Yeşilyaprak B. Çocuk Anababa İlişki Ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 13(24):44-53, 2010.
75. Akçay D, Özcebe H. Okul öncesi eğitim alan çocukların ailelerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıklarının değerlendirilmesi. Çocuk Dergisi 12(2):66-71, 2012.
76. Genç Z. Parents' perceptions about the mobile technology use of preschool aged children. Procedia-Social and Behavioral Sciences 146:55-60, 2014.
77. Ting Wu CS, Fowler C, Yin Lam WY, Wong HT, Man Wong CH, Loke AY. Parenting approaches and digital technology use of preschool age children in a Chinese community. Italian Journal of Pediatrics 40:44, 2014.
78. Pınar Y, Ünal F, Kubilay Pınar N. Impact of excessive screen-based media use on early childhood development: A short review. Like Skills Journal of Psychology 2(8):297-305, 2018.
79. Aslan A. Türkiye'de çocukların güvenli internet kullanımında 2010-2015 yılları arasındaki değişimler ve uygulamaların yansımaları. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Tezi, Erzurum, 2016.
80. Rideout V, Saphir M, Tsang V, Bozdech B. Zero to eight children's media use in America, CA: Common Sense Media, San Francisco, ABD, 2013.
81. Günnar Ö. Adana il merkezi lise öğrencilerinde internet bağımlılığının saldırganlık ve öfke ile ilişkisi, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Uzmanlık Tezi, Adana, 2016.
82. Aktaş Arnas Y. 3-18 yaş grubu çocuk ve gençlerin interaktif iletişim araçlarını kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. The Turkish Online Journal of Educational Technology 4(4):9, ISSN: 1303-6521, 2005.

83. Gündoğdu Z, Seytepe Ö, Pelit BM, Doğru H, Güner B, Akçomak Z, Kale EB, Moran İ, Aydoğdu G, Kaya E. Okul öncesi çocuklarda medya kullanımı. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2(2):6-10, 2016.
84. Ertemel AV, Aydın G. Dijital ekonomide teknoloji bağımlılığı ve çözüm önerileri. Addicta: The Turkish Journal on Addiction 5: 665–690, 2018.
85. Aral N, Doğan Keskin A. Ebeveyn bakış açısıyla 0-6 yaş döneminde teknolojik alet kullanımının incelenmesi. Addicta: The Turkish Journal on Addiction 5: 317–348, 2018.
86. American Academy of Pediatrics (AAP). Children, Adolescents, and the Media ISSN: 0031-4005, 2013.
87. Can A. Okul öncesi çocuklara yönelik televizyon programları içinde çizgi filmlerin çocukların gelişimine ve iletişimine etkileri. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo-Televizyon Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul, 1995.
88. Roberts DF, Foehr UG, Rideout VJ ve Brodie M.(1999). Kids & Media The New Millennium. Erişim adresi: <http://www.kff.org/content/1999/1535/kidsReport%20FINAL.pdf> Erişim tarihi: 10.07.2018
89. Kaçar AÖ, Doğan N. Okul öncesi eğitimde bilgisayar destekli eğitimin rolü. Akademik Bilişim Konferansı, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, 31Ocak-2 Şubat 2007.
90. Duyan Çamurdan A. Görsel medyanın çocuk sağlığına etkileri. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi 16(2): 25-29, 2007.
91. Yeygel S, Temel Eğinli A. Çocukların yeni oyuncacı: İnternet (çocukların internet kullanımına ilişkin bir araştırma. Marmara İletişim Dergisi Sayı:15, 2009.
92. Plowman L. (2014). Researching young children's everyday uses of technology in the family home. Oxford University Press on behalf of The British Computer Society 27(1):36–46, 2015.
93. Connell SL, Lauricella AR, Wartella E. Parental co-use of media technology with their young children in the USA. Journal of Children and Media 9(1):5-21, 2015.
94. Çetinkaya L, Sütçü SS. Çocukların gözüyle ebeveynlerinin bilişim teknolojileri kullanımlarına yönelik kısıtlamaları ve nedenleri. Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry 7(1):79-116, 2016.

95. Avinç Z. 0-8 yaş arasındaki çocukların internet ve mobil teknoloji alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2017.
96. Kanak M, Özyazıcı K. An analysis of some variables influencing parental attitudes towards technology and application use and digital game playing habits in the preschool period. Inonu University Journal of the Faculty of Education 19(2):341-354, 2018.
97. Birken CS, Maguire J, Mekky M, Manlhiot C, Beck CE, Jacobson S, Peer M, Taylor C, McCrindle BW, Parkin PC. Parental factors associated with screen time in pre-school children in primary-care practice: A TARGeT Kids! Study. Public Health Nutrition 14(12):2134–2138, 2011.
98. Kuzucu Y. Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 4(35):79-91, 2011.
99. Kuzu A. İnternet ve aile. Aile ve Toplum 12(7):27 ISSN: 1303-0256, 2011.
100. Aydoğdu F, Dilekmen M. Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi 11(2), 2016.
101. Erkan S, Toran M. Alt sosyo-ekonomik düzey annelerin çocuklarını kabul ve reddetme davranışlarının incelenmesi (Diyarbakır ili örneği). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 27:91-97, 2004.
102. Alpoğuz DU. Algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir, 2014
103. Şanlı D, Öztürk C. Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi 32:34-37, 2012.
104. Young KS. Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. Cyberpsychol Behavior 3: 237- 244, 2009.
105. Goldberg I. Internet Addiction Disorder. 1999. Erişim adresi: www.cog.brown.edu/brochure/people/duchonf/humor/internetaddiction.html
Erişim tarihi: 10.04.2018
106. Griffiths M. Internet addiction. The Psychologist 12:246-251, 1999.

107. Yen C, Tang T, Yen J, Lin H, Huang C, Liu S, Ko C. Symptoms of problematic cellular phone use, functional impairment and its association with depression among adolescents in Southern Taiwan. *Journal of Adolescence*, 32(4): 863-873, 2009.
108. Balkan E. Üniversite öğrencilerinin bilgisayar-internet bağımlılığı ve aile fonksiyonları arasındaki ilişki. *E-journal of new world sciences academy education sciences* 6(1): 231-239, 2011.
109. Kubik MY, Gurvich OV, Fulkerson JA. Association between parent television-viewing practices and setting rules to limit the television-viewing time of their 8- to 12-year-old children, Minnesota, 2011-2015. *Preventing Chronic Disease* 14(E06), DOI: 10.5888/pcd14.160235, 2017.
110. Jago R, Stamatakis E, Gama A, Carvalhal IM, Nogueira H, Rosado V, Padez C. Parent and child screen-viewing time and home media environment. *American Journal of Preventive Medicine* 43(2):150-158, 2012.

8. EKLER

Ek 1: Etik Kurul İzin Formu

Kayıt Tarihi: 22.01.2018

Protokol No: 307

31/01/2018

T.C

BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARARI

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Anket
BAŞLIK:	Okul Öncesi Çocuklarda Ebeveyn Çocuk İlişkisinin İnternet Kullanımı Üzerine Etkisi
SORUMLU ARAŞTIRMACI:	Yrd. Doç. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ
KARAR:	Uygun

ETİK KURUL ÜYELERİ

1- Prof. Dr. Hamza ÇEŞTEPE (Başkan)

2- Doç. Dr. Ayça DEMİR (Başkan Yrd.)

3- Doç. Dr. Ali ARSLAN (Başkan Yrd.)

4- Prof. Dr. Rıza YILMAZ

5- Doç. Dr. Hasan MEYDAN

6- Doç. Dr. Ertuğrul YILDIRIM

7- Yrd. Doç. Dr. Hasan ÖZER

İMZA

29.05.2014 tarih ve 2014/08-13 sayılı Senato Kararı ile kabul edilmiştir.

Ek 2: Enstitü Yönetim Kurulu Kararı Formu

T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI NO
28.02.2018	2018/07

Gündem Dışı;

Enstitümüz Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanlığının 28.02.2018 tarih 2018/01 sayılı Yüksek Lisans Tez Başvuru Bildirim Formu (Form-10) okundu.

MADDE 05

Tez Konusu
Birgül
YAYLACI

Adı geçen Anabilim Dalı Başkanlığı'nın ve BEÜ İnsan Araştırmaları Etik Kurul Başkanlığının teklifleri doğrultusunda Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans programı öğrencisi **Birgül YAYLACI**'nin tez konusunun, "BEÜ Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin 23. maddesi gereği, "**Okul Öncesi Çocuklarda Ebeveyn Çocuk İlişkisinin İnternet Kullanımı Üzerine Etkisi**" olmasına oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNI DİR

Duygu ABANOZ
Enstitü Sekreteri

Ek 3: Kurum İzin Formu

T.C.
ZONGULDAK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 45865702-605.01-E.6528907
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı
Tez Çalışması

30.03.2018

BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 06/03/2018 tarihli ve 46148110/302.08.01/3674 sayılı yazınız.

Üniversitenizin, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Birgül YAYLACI'nın Yrd. Doç. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ danışmanlığında "**Okul Öncesi Çocuklarda Ebeveyn Çocuk İlişkisinin İnternet Kullanımı Üzerine Etkisi**" konulu tez çalışması kapsamında; İlimiz Merkezinde bulunan **Merkez Anaokulu'nda** eğitim öğretim görmekte olan öğrencilerin velilerine anket çalışmasını uygulamak istediği ilgi yazınız ile Müdürlüğümüze bildirilmiş olup, Valilik Makamından alınan 27/03/2018 tarihli ve 45865702-605.01-E.6298024 sayılı Olur ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ve rica ederim.

Cemal ÖZDEMİR
Millî Eğitim Müdürü V.

Ek :
Valilik Makam Oluru. (1 sayfa)
Onaylı Anket Formları (8 sayfa)

Dağıtım :
Gereği:
B.E.Ü. Rektörlüğüne

Bilgi:
Merkez Anaokulu Müd.

30.03.2018
Güvenli Elektronik İmzalı
Aşlı ile Aynıdır.
Hayrettin KÜÇÜK
Bilgisayar İşletmeni

Adres: STRATEJİ GELİŞTİRME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü Valilik Binası Kat : 3 Oda No : 323 Merkez :
ZONGULDAK
Elektronik Ağ: <http://zonguldak.meb.gov.tr/>
e-posta: stratejigelistirme67@meb.gov.tr

Bilgi için: Muammer ARSLAN (VHKİ)

Tel: 0 (372) 280 67 45
Faks: 0 (372) 280 67 99

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 13d9-505d-3b0f-ba46-9b29 koda ile teyit edilebilir.

Ek 4: Ölçek İzin Formu

T. C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Fakültesi
Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı

21 Şubat 2018

Sayın Birgül YAYLACI

ÇOCUK-ANABABA İLİŞKİ ÖLÇEĞİ'Nİ (Akgün ve Yeşilyaprak, 2010) ilgili yerlerde kaynak gösterilmesi şartıyla, araştırmanızda kullanabilirsiniz. Adı geçen ölçek başka çalışmalarda kullanılmak istendiğinde bilgi verilmeli ve başkalarına verilmemelidir.

İMZA

Araştırmacılar Adına

Yrd. Doç. Dr. Ege Akgün

Ankara Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Fakültesi

Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı

Araştırmacılar Adına:

İMZA

Doç. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ

Birgül YAYLACI

19.01.2018 Cum 01:02 tarihinde yanıtladınız

Cengiz ŞAHİN <csahin40@gmail.com>

19.01.2018 Cum 00:16

Siz

14 eklin (6 MB) tümünü göster Tümünü indir Tümünü OneDrive'a kaydet

Birgöl YAYLACI Hanım,

Yüksek lisans tez çalışmanızda Türkçeye uyarladığımız İnternet Bağımlılığı Ölçeğini kullanabilirsiniz.

Ayrıca Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği: Yetişkin Formu ve Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği: Öğrenci Form'larını da gönderiyorum. Selamlar

Cengiz Şahin

necmi.esgi@gop.edu.tr

2.02.2018 Cum 22:18

Siz

Merhabalar,

Elbette kullanabilirsiniz, makale ve tüm ölçek içeriğine

<http://79.123.169.199/ojs/index.php/Kefdergi/article/view/117/114>

adresinden ulaşabilirsiniz, Kastamonu Eğitim Dergisi Cilt 22, sayı 2 (2014). Kolaylıklar diliyorum, selamlar.

Doç. Dr. Necmi EŞGİ

GaziOsmanPaşa Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü

Ek 5: Kişisel Bilgi Formu

Sevgili ebeveynler, bu araştırma Bülent Ecevit Üniversitesi'nde Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'nda yüksek lisans yapmakta olan Birgül YAYLACI tarafından hazırlanmıştır.

Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara vereceğiniz yanıtlar bu çalışma harici hiçbir yerde kullanılmayacak olup saklı tutulacaktır. Sizlerden aşağıda yer alan sorulara samimiyetle cevap vermeniz istenmektedir.

Katılımınız için şimdiden teşekkür ederim.

1.Cinsiyetiniz? ( ) Kadın ( ) Erkek

2. Yaşınız? (Yazınız) .....

3. Eğitim durumunuz?

- Okur- Yazar değil
- Okur- Yazar
- İlk Okul mezunu
- Orta Okul mezunu
- Lise mezunu
- Üniversite mezunu
- Yüksek Lisans
- Doktora

4. Çalışma durumu?

- Çalışıyor
- Çalışmıyor/İşsiz
- Ev Hanımı
- Emekli

5. Mesleğiniz? (Yazınız) .....

6. Kaç çocuğunuz var? (Yazınız).....

7.Merkez Ana Okulu'nda öğrenim gören çocuğunuz kaç yaşındadır?
(Yazınız).....

8.Gelir durumunuz?

- Gelir giderden az
- Gelir gidere eşit
- Gelir giderden fazla

İNTERNET KULLANIM ANKETİ

Lütfen Merkez Ana Okulu'nda eğitim göre çocuğunuza göre doldurunuz.

1.Çocuğunuz internet kullanmaya hangi yaş aralığında başlamıştır? (Yazınız) .....

2.Çocuğunuz internete hangi araç ile bağlanır?

- Akıllı telefon
- Tablet
- Kişisel Bilgisayar
- İnternet kafe

3.Çocuğunuz internet kullanırken endişeleniyor musunuz?

- Evet
- Hayır

4.Çocuğunuzun interneti güvenli kullanabilmesi için yapmış olduğunuz internet güvenlik uygulaması var mı?

- Evet
- Hayır

5.Çocuğunuza interneti kullanırken izin vermediğiniz şeyler var mı?

- Evet (Cevabınız EVET ise 6. Soruya, HAYIR ise 7. soruya geçiniz.)
- Hayır

6.Çocuğunuza izin vermediğiniz uygulamalar hangileridir? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz).

- Oyun oynama
- Çizgi film seyretme
- Müzik dinleme
- Youtube kullanma
- Arama motoru kullanma
- Sosyal medyayı kullanma
- Dizi veya film izleme
- Kişisel verilerinize girmesi
- Fotoğraf çekmesi

7.Çocuğunuzun interneti ne zaman kullanmasına izin veriyorsunuz? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- Yemek yemeden önce
- Yemek yeme sırasında
- 4. Uyumadan önce
- 5. Banyo yaptırmadan önce

- Yemek yedikten sonra

6. Okuldan gelir gelmez

8.Çocuğunuzun interneti günde kaç saat kullanmasına izin veriyorsunuz?(Yazınız).....

9.Çocuğunuza internet kullanımını sınırlandırdığınızda yada izin vermediğinizde çocuğunuzdan tepki alıyor musunuz?

- Evet (Cevabınız EVET ise 10. soruya geçebilirsiniz.)
- Hayır

10.Çocuğunuza internet kullanımını sınırlandırdığınızda yada izin vermediğinizde çocuğunuzun tepkileri nasıl olur? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- Öfkelenir
- Ağlar
- Bağırır
- Küser, kimse ile konuşmaz
- Etraftaki eşyaları dağıtır
- Başka yöntemler arar (Arkadaş, kardeş, dede veya anneanne vb.)

Lütfen diğer sayfalardaki anketlerden '**İnternet Bağımlılığı Ölçeği**' soruları ebeveynin (anne-baba) kendisi için sorulan sorulardır. '**Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği**' ve '**Çocuk-AnaBaba İlişki Ölçeği**' soruları ise çocuğunuz için cevaplandırılacaktır. Anket sorularını cevaplandırırken lütfen bu hususlara dikkat ediniz.

Katılımınız için şimdiden teşekkür ederim.

Ek 6: İnternet Bağımlılığı Ölçeği

AÇIKLAMA: Aşağıda internet kullanımıyla ilgili çeşitli durumlar verilmiştir. Sizden, her ifadeyi dikkatlice okumanız ve kendiniz için doğru olan ifadenin üzerine (X) işaretini koymanız istenmektedir. Lütfen boş madde bırakmayınız ve her durum için bir işaretleme yapınız.		(1) Hiç uygun değil	(2) Biraz uygun	(3) Uygun	(4) Oldukça uygun	(5) Tamamen uygun
1.	İnternete uzun süreli bağlanmadığımda aklım internetle meşguldür.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.	İnternete bağlı olup online olmadığımda aklım sürekli olarak internete takılıp kalıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.	Çok uzun süre internette uzak kalmışsam, huzursuz ve sinirli oluyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.	İnternette önceden planladığımdan daha çok zaman harcıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.	İnternette birkaç dakikalığına sörf yapmayı girip, bir türlü bırakamıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.	İnternette geçirdiğim zamanı azaltmayı denedim ama sonuç alamadım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.	İnternet için harcayabileceğim paradan çok daha fazlasını harcıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8.	İnternette geçirdiğim zaman, başlangıçtaki dönemle karşılaştırılınca gitgide artıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9.	İnternete daha fazla zaman ayırma isteğim, geçmişe göre sürekli artıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.	Başlangıçta sadece yapmam gereken işler için online etkinliklere vakit ayırıırken, şimdi internete daha fazla zaman ayırıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11.	İnternet etkinlikleri günlük yaşamımı giderek daha fazla yönlendiriyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12.	İnternet kullanmaya başladığımdan beri, bazı arkadaşlarım benden uzaklaştı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13.	Çok değer verdiğim kişiler, internette çok fazla zaman harcadığımdan benden şikâyetçi oluyorlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14.	Okul/meslek/aile ve benzeri yaşamımdaki verimliliğim internet kullanmam yüzünden azalıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15.	Çok değer verdiğim kişiler bende, internet kullanmaya başladığımdan beri olumsuz yönde değişiklikler olduğunu söylüyorlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16.	İnternette daha fazla zaman geçirebilmek için sık sık sorumluluklarımı aksatıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17.	İnternet yüzünden bazen randevularımı kaçırıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18.	Online dünyasını keşfettiğim andan itibaren başkalarıyla daha az zaman geçiriyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19.	İnternete öylesine sık ve yoğun meşgul oluyorum ki bazen işverenlerimle /okulla /aile bireyleri ve benzeri ile sorunlarım oluyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Ek 7: Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği

Aşağıdaki her bir maddeyi okuyarak, bu madde sizin için her zaman doğru ise “Devamlı (5)”, hiçbir zaman doğru değilse “Hiçbir Zaman (0)” olacak şekilde işaretleme yapınız. Lütfen her bir maddeyi okuyunuz ve doğru bir şekilde cevaplayınız...	Uygun değil (0)	Nadiren (1)	Ara sıra (2)	Çoğunlukla (3)	Çok sık (4)	Devamlı (5)
1-Hangi sıklıkla çocuğunuz aile üyeleri ile vakit geçirmek yerine internette zaman harcamayı tercih eder?	0	1	2	3	4	5
2. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette zaman harcamak için günlük ev işlerini ihmal eder?	0	1	2	3	4	5
3. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette ne yaptığını sorduğunuzda savunmacı ya da gizemli olur?	0	1	2	3	4	5
4. Hangi sıklıkla çocuğunuz interneti kullanmadan öncesine göre yorgun ve bitkin görünür?	0	1	2	3	4	5
5. Hangi sıklıkla çocuğunuz internetteki kullanıcılarla yeni arkadaşlıklar kurar?	0	1	2	3	4	5
6. Hangi sıklıkla çocuğunuz odasında yalnız başına bilgisayarda oyun oynayarak zaman geçirir?	0	1	2	3	4	5
7. Hangi sıklıkla çocuğunuzun internet ortamında harcadığı süreden şikayet edersiniz?	0	1	2	3	4	5
8. Hangi sıklıkla çocuğunuzun notları internette harcadığı süreden dolayı düşer?	0	1	2	3	4	5
9. Hangi sıklıkla çocuğunuz interneti keşfettiğinden beri diğer insanlardan uzak durur?	0	1	2	3	4	5
10. Hangi sıklıkla çocuğunuz internete bağlı kalması için koyduğunuz zaman sınırına uymaz?	0	1	2	3	4	5
11. Hangi sıklıkla çocuğunuz başka bir şey yapmadan önce e-postasını (e-mail) denetler?	0	1	2	3	4	5
12. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette ne kadar süre kaldığı ile ilgili uyarılarınıza öfke nöbetleri oluşturur?	0	1	2	3	4	5
13. Hangi sıklıkla çocuğunuz aksini söylemenize rağmen gizlice internete bağlanırken bulursunuz?	0	1	2	3	4	5
14. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette iken rahatsız edildiğinde kontrolünü kaybeder, bağırır ya da rahatsız olmuş gibi hareketler yapar?	0	1	2	3	4	5
15. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette bağlı değilken internetle ilgili bir şeyler yapar görünür?	0	1	2	3	4	5
16. Hangi sıklıkla çocuğunuz yapmaktan hoşlandığı hobi ve/veya dışarıda bir etkinlik yapmak yerine internette zaman geçirmeyi seçer?	0	1	2	3	4	5
17. Hangi sıklıkla çocuğunuz arkadaşları ile birlikte dışarı gitmek yerine internet ortamında zaman geçirmeyi seçer?	0	1	2	3	4	5
18. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette yeni tanıştığı arkadaşlarından telefon çağrıları alır?	0	1	2	3	4	5
19. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette olmadığında kendini mutsuz, hüzünlü veya gergin hissedip, internete girince rahatlar?	0	1	2	3	4	5
20. Hangi sıklıkla çocuğunuz internette geçireceği zaman konusunda sınır koyduğunuzda kızgın ya da kavgacı olur?	0	1	2	3	4	5

Ek 8: Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği

Aşağıdaki her bir ifadenin çocuğunuz ile ilişkinizi hangi derecede yansıttığını değerlendiriniz. Aşağıdaki dereceleri düşünerek, her bir ifade için uygun rakamı yuvarlak içine alınız.

(1) Kesinlikle uygun değil (2) Pek uygun değil (3) Kararsızım (4) Oldukça uygun (5) Kesinlikle uygun

1	Çocuğumla ben sürekli olarak birbirimizle çatışma halindeyiz	1	2	3	4	5
2	Çocuğumiyihissetmediğindebenimkendisinirahatlatmamı bekler	1	2	3	4	5
3	Çocuğum kendisi hakkındaki bilgileri içinden geldiği gibi paylaşır	1	2	3	4	5
4	Çocuğum bana kolaylıkla öfkelenebilir	1	2	3	4	5
5	Çocuğumun ne hissettiğini anlamak benim için kolaydır	1	2	3	4	5
6	Çocuğum beni bir ceza ve eleştiri kaynağı olarak görür	1	2	3	4	5
7	Çocuğum cezalandırıldıktan sonra bile kızgınlığını veya karşı koymasını sürdürür	1	2	3	4	5
8	Çocuğumla ilgilenmek enerjimi tüketiyor	1	2	3	4	5
9	Çocuğum kötü bir ruh hali içinde olduğunda, bizi uzun ve zor bir günün beklediğini biliyorum	1	2	3	4	5
10	Çocuğumun bana karşı duygularının ne olacağı önceden kestirilemez ya da her an değişebilir	1	2	3	4	5
11	Tüm çabalarımarağmençocuğumileanlaşmabiçimimizden hiç memnun değilim	1	2	3	4	5
12	Çocuğum benden bir şey istediğinde sızlanır ya da ağlar	1	2	3	4	5
13	Çocuğum bana karşı sinsice davranıya da beni kullanır	1	2	3	4	5
14	Çocuğum duygularını ve yaşantılarını benimle açıkça paylaşır	1	2	3	4	5
15	Çocuğumla etkileşimim, benim bir ebeveyn olarak kendimi etkili ve özgüvenli hissetmemi sağlar	1	2	3	4	5

Ek 9: Gönüllü Onam Formu

Sizi Birgül YAYLACI tarafından yürütülen “Okul Öncesi Çocuklarda Ebeveyn Çocuk İlişkisinin İnternet Kullanımı Üzerine Etkisi” başlıklı ankete dayalı bir araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. İsterseniz bu bilgileri aileniz ve/veya yakınlarınız ile tartışınız. Eğer anlayamadığımız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Anket formunda demografik bilgi formu ile 18 adet soru ve üç adet ölçek yer almaktadır. Sorulara yanıt verme süreniz 10-15 dakikadır. Araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırma sürerken herhangi bir zamanda istemeniz durumunda sorumlu araştırmacıyı bilgilendirmek koşulu ile araştırmadan ayrılabilirsiniz. Anketi yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz biçiminde yorumlanacaktır. Araştırma sırasında sizden alınan bilgiler araştırmacıda saklı kalacak ve toplanan veriler yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır.

Ankette bulunan sorulara vereceğiniz yanıtların doğruluğu, araştırmanın niteliği açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle, ankette bulunan sorulara doğru yanıt vermenizi rica eder, iş birliğiniz için teşekkür ederiz.

Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynleri ile olan ilişkilerinin internet, cep telefonu kullanımı bağımlılığı üzerine etkisi ortaya koymak amaçlanmıştır.

Araştırma Sorumlusu

Doç Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ

Araştırmanın Amacı:

Okul öncesi eğitim kurumuna (ana okulu) devam eden çocukların ebeveyni (anne-baba) ile olan ilişkilerinin internet, akıllı (cep) telefon bağımlılığı üzerine etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Araştırmanın Süresi: 3 ay

Katılması Beklenen Gönüllü Sayısı: 183

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): ZonguldakMerkez Ana Okulu

Araştırmaya Katılan Araştırmacılar: Tülay KUZLU AYYILDIZ, Birgül YAYLACI

Ben,.....[gönüllünün adı, soyadı (kendi el yazısı ile)]

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana, yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı. Katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. Çalışma hakkında soru sorma ve tartışma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabilceğimi ve kendi isteğime bakılmaksızın araştırmacı tarafından araştırma dışı bırakılabileceğimi ve araştırmadan ayrıldığım zaman mevcut tedavimin olumsuz yönde etkilenmeyeceğini biliyorum.

Bu koşullarda;

- Söz konusu araştırmaya hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı (çocuğumun/vasimin bu çalışmaya katılmasını) kabul ediyorum.
- Gerek duyulursa kişisel bilgilerime mevzuatta belirtilen kişi, kurum ve kuruluşların erişebilmesine,
- Çalışmada elde edilen bilgilerin (*kimlik bilgilerim gizli kalmak koşulu ile*) yayın için kullanılma, arşivleme ve eğer gerek duyulursa bilimsel katkı amacı ile ülkemiz ve/veya ülkemiz dışına aktarılmasına olur veriyorum.

Gönüllünün (Kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı:

İmzası:

Adresi:

(varsa Telefon No, Faks No):

Tarih (gün/ay/yıl): ..../..../....

Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin

Veli veya Vasisinin (kendi el yazısı ile)

Adı Soyadı:

İmzası:

Adresi:

Varsa Telefon No, Faks No:

Tarih (gün/ay/yıl): .../.../....

9. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı-Soyadı: Birgül YAYLACI

Doğum tarihi ve yeri: 25.01.1992/İSTANBUL

Uyruğu: T.C

Medeni durumu: Bekar

Yabancı Dil: İngilizce

İletişim adresi: birgulyaylaci@hotmail.com

Eğitim Durumu

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Yüksek lisans	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	2019
Lisans	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu – Hemşirelik	2015
Lise	İstanbul - Alibeyköy Anadolu Lisesi	2010

Mesleki Deneyim

Yıl	Kurum	Görev
09/2018-Halen	Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği	Sağlık Eğitmeni
08/2015-07/2016	Amerikan Hastanesi – Pediatri Servisi	Klinik Hemşiresi